

Lm

525

268.

2

~~1720~~

~~795~~

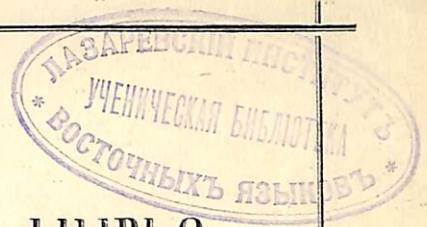
814 17

Լույ
525

288

~~495~~

№ 1
ur

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԺԱՄԵՐ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

Հանելուկների, Բառախաղերի, Խաղերի, Խնդիրների, Բերու-
ների, Ֆոկլորների, Կատակների, Անեկդոտների եւ այլն:

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԴԱՄ ՍԱՐԴԱՐԵԱՆՅԻ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԹԻՖԼԻՍ

ՏՊԱՐԱՆ Մ. Դ. ՌՕՏԻՆԵԱՆՅԻ

1890

1211

70/0
414/4

7551

Дозволено ценз. Тифлисъ, 5-го Февраля 1890 г.
Типогр. М. Д. Ротиніанца, на Гол. пр. соб. д. № 41.

ԻՄ ՍԻՐԵԼԻ ՓՈՔՐԻԿ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐ

Աչքի առաջ ունենալով մեր մանկական ընթերցանելի գրքերի սակաւութիւնը և միննոյն ժամանակ ձեր աչն սէրը, որ ունիք դէսլի զուարճալի բաժինը, խրախուսեցին ինձ՝ իմ տպած և անտիպ աշխատութիւններս իբրև մի գիրք 'ի միասին լոյս ընծայել:

Այս իմ ժողովածուն, որ պարունակում է իւր մէջ հանելուկներ, բառախաղեր, խնդիրներ, խաղեր, բերուսներ, ֆոկլուսներ, կատակներ, անեկզոտներ և շուտասելուկներ, ևս անուանեցի «Զուարճալի ժամեր»:

Սիրելի փոքրիկ ընթերցողներ, ձեր ծնողները և դաստիարակները գիշեր ցերեկ մտածում են ձեր բարօրութեան, ձեզ դաստիարակելու վերայ: Իսկ ևս մտածեցի որ ձեր «պա» ժամերը զուարճալի անցնին, ուստի ամենայն սիրով նուիրում եմ ձեզ այս իմ փոքրիկ աշխատութիւնը:

Զուարճացէք, ծիծաղեցէք, բայց միննոյն ժամանակ սովորեցէք մտածել:

Ա. Ս.

ԳՆՈՒՒՄ Ա.

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ *)

1

առարանում մի բառ գտայ,
Բաղկացած էր երեք տառից.
Բախտի բան է, թէ Աստուած տայ,
Կը հարստանամ ես շատերից:

Այդ բառը իսկ եւ՝ գործիք է,
Որ զուռնայի ձայն կը հանէ.
Նրա որտը, կարծիք չը կայ,
Որ շատ մարդուն շաշմիշ կանէ:

Այդ գործիքով, եթէ վատ եմ,
Շատ մարդու ես տուն կը քանդեմ.
Բացց թէ անուն բարի ցանկամ,
Երբ կամենամ կը ժառանգեմ:

*) Իւրաքանչիւր հանելուկի կա՛մ բառախաղի բացատրութիւնը պէտք է տեսնել մասն երկրորդ «Բանալի» վերնագրով գրքովում, ուր ամեն մի բաժանմունք սկըսվում է № 1-ից:

Փոքրիկ շունը դռանը պառկած՝
Դունչն ու պռունգը շուռ է տուած.
Նա չի հաչում և ոչ կծում,
Ոչ օտարին է ներս թողնում:

Գիտեմ խրճիթ անպատուհան,
Զ'ունի երդիկ և ոչ դռնակ.
Ներս բազմութիւն լի անհամար
Ածում, ապրում են համարձակ:

Ունին նոքա պաշար առատ,
Ինչքան ուղես հացի ամբար.
Հողացել է Հայր Գլխառատ
Ջրեր քաղցրիկ և զովարար:

Յուլիս ամսին տանը նստած՝
Երբ մենք այրվում ենք խիստ շոգից,
Լոյս արևից նոքա զրկուած՝
Կոնկրետում են սաստիկ ցրտից:

Ինքս կոյր եմ, բան չեմ տեսնում,
Լեզու չ'ունիմ, ձայն չեմ հանում,
Մոլորածին կ'ուրախացնեմ,
Ճանապարհին միշտ կ'ուղեկցեմ:

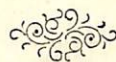
Մեզնից շատ առաջ կար մի աշտարակ,
Քեզ ուղիղն ասեմ—դա էր ճիշդ քաղաք.
Պարիսպն էր ամուր, բաց բոլորն անքար,
Զ'ունէր ոչ շաւիղ և ոչ ճանապարհ:

Թէև քաղաքն այդ չէր խիստ բազմամարդ,
Զ'ունէր ոչ պալատ, զօրք և բանակներ.
Բաց և իսկապէս կատարեալ աշխարհ
Հեշտութեամբ իր մէջ կը բովանդակէր:

Նրա բնակիչք վախենում էին
Քաղաքից մի ոտք, մի քայլ դուրս դնել,
Ամենքն անհամբեր ըսպասում էին
Համբ դեսպանին դէպ իրանց տեսնել:

Վերջապէս եկաւ դեսպանը ուրախ,
Տուեց իշխանին մի անգիր նամակ.
Իշխանը վերցրեց հանգիստ և խաղաղ,
(Թէև անուսում, անկիրթ էր իստակ):

Ձեռքն առաւ թէ չէ՝ իսկոյն նա կարդաց.
«Հինգ թէ վեց օրից ազատ ենք», ասաց.
«Գոհանանք Քեզնից, Արարիչ Աստուած».
Ժողովուրդն ուրախ մեծ հանգիստ ըզգաց:

Այնքան նիհար, հիւանդոտ եմ,
Որ կը շարժեմ մարդու ես զուլթ.
Բայց զլսով հաստ, ոսկերոտ եմ,
Ծանրութիւնըս կըլնի մի փութ:

Պար եմ զայլիս սենեակում,
Քուէքը բռնած ձեռքում,
Որքան շատ եմ պըտըտում,
Այնքան շատ եմ զիրանում:

Ծընվում եմ ակնթարթում,
Իսկոյն և եթ մեռանում.
Երեխայի և իմ մէջ
Տարբերութիւն կայ խիստ մեծ:

Աղաղակըս չէ հրապուրիչ,
Խըլացնում է ամեն ինչ.
Ինձ չի կարող պատկերացնել
Ձեզ քաջ յայտնի նկարիչ:

Թէև ծընունդս որոտայի,
Խիստ շատ անգամ սոսկալի.
Բայց կան մարդիկ՝ աչքերը լի
Սպասում են արտասուալի:

Հաճելով կ'ասեմ, բարեկամ, որ հեշտ է սաստիկ.
Այն ո՞վ է որ ամեն լեզուով խօսում է ճարպիկ:

Եղբայրներ ենք երեսուն մէկ,
Կարծես ծնուած ենք իսկ երէկ.
Ունինք նոյնպէս եօթ հատ սիրուն,
Գողարիկ, երգիչ քոյրեր նախշուն:

Մեր հայրը վաղուց է մեռած,
Անուն անմահ մեզի թողած.
Վաղուց խօսքը քիչ չը կարծէք,
Տասնևհինգ դար կեննք ունինք մենք:

Աշխարհիս մէջ շատ ընտանիք
Վայելում են Աստծու բարիք.
Բայց ոչ մինը մեզի նման
Մարդոց համար չէ պէտքական:

Հօր վեցերորդ պետութեան
Հըպատակ ենք ամեն վայրկեան.
Գիտենք արհեստ բիւրատեսակ
Եւ լեզուներ մեծահռչակ:

Փոքր 'ի շատէ կարգացող մարդ
Կը ճանաչէր մինչև 'ի ցարդ.
Ի՞նչ կարիք կայ հեռու ման զալ
Եւ մեզ ստիպել ձեզ վրայ խնդալ:

Երկու հարեան դէմ առ դէմ բնակին,
Մէկը վերին յարկում, միւսը յատակին.
Չ'եղաւ որ մի օր հիւր երթան միմեանց,
Պատմեն դարդերը, վիճակը իրանց:

Բոց ու կրակ եմ տեսել,
Ձեռքըս մէջն եմ կոխել
Եւ երբէք չէ այրել.
Կարո՞ղ էք ինձ ասել
Թէ այդ կրակը մենք էլ
Շատ անգամ ենք տեսել:

Երկու դուռ, մի ջուխտ ձեռք,
Վեց ոտ ունի—չորսը մերկ:

Թէև այս մեր աշխարհում
Հրէշները շատ են ծընվում:
Բայց ասածըս այդ կարգին
Ձէ պատկանում բընաւին:

Դէ՛հ, ասացէք ի՞նչ բան է,
Շունչ ո՞ւնի թէ անբան է:

Ամառ ժամանակ հաստ և տաք քուրքում,
Իսկ ձըմեռուայ օր ձերմակ սաւանում:

Մի բուռն ժողովուրդ ենք՝
Նիհար, վրտիտ, բարձրահասակ,
Գիշեր-ցերեկ մերկ կը շրջենք,
Չ'ունինք անգամ մի բաճկոնակ:

Միայն մեր զարդն է գունաւոր՝
Կարմիր, սպիտակ, դեղին զլխարկ.
Ամեն տեղ մուտք ունինք մենք
Ազատ, արձակ և համարձակ:

Առ երեսըս շատ հանդարտ ենք,
Բայց և այնպէս խիստ հպարտ ենք.
Եթէ մէկին ֆնաս հասցնենք.—
Այդ բանումն էլ մենք անպարտ ենք:

Բընութիւնն է մեր երերուն,
Կատաղի ենք շատ, վառվռուն.
Փորձեցէ՛ք մեզ զայրացնել՝
Եւ կը մնաք աղքատ, անտուն:

Թէև մարդ չի,
Ոչ շունչ ունի.
Բայց անդադար,
Մի ամբողջ դար
Աղմուկ կ'հանէ
Ու կը շրջէ:

Յետ ստեղծմանէ մեր երկրի
Մինչև այսօր, մանուկներ,
Թշուառ, անտէր ու գերի
Մընացել եմ անհամբեր:

Տէրութիւնս է ընդարձակ,
Ժողովուրդըս անհամար,
Աշխարհիս կէս բովանդակ
Կառավարում հայրաբար:

Բայց ի՞նչ կ'անեմ այդ փառքը.
Բի՛ւր են ցաւիս պատճառքը.
Լոյս արեւից զրկուած եմ:
Ո՛վ եմ, փոքրիկ պարոններ,
Որ այդպէս խիստ պատժուած եմ:

Ահ եմ նըման ճիշդ նեղրի,
Իսկ աչերըս են վագրի.
Ընկած գետնին խըճի պէս,
Նրբեմըն փայլում ոսկու պէս:

Ես ծընողիս չեմ սիրում,
Մահ է ինձ միշտ խոստանում:
Բաւական է մօտենալ,
Մի ժամուայ մէջ հող դառնամ:

Ոտքեր չ'ունիմ—կը ցատկեմ,
Ձեզնից էլ շատ կը վազեմ,
Միայն թէ ինձ ծեծեցէք,
Ապտակներով զարկեցէք.
Բան չեմ շինում, ես ծոյլ եմ,
Առանց ծեծի մեռած եմ:

Ես քեզ կ'ասեմ մի հանելուկ,
Տե՛ս, չը պոռաս, ո՛չ մի շշուկ,
Պատասխանի՛ր դու ինձ ծածուկ,
Աշխատի՛ր որ լինի կտրուկ,
Գուցէ սոսնսս դու մի գրքոյկ:

Այն ի՞նչ բան է, որ ամեն մարդ՝
Ծերունի թէ երիտասարդ,
Կո՛ւզես վեր ա՛ռ թունաւոր սարդ
Կամ հոտաւէտ մի կարմիր վարդ,
Ունի իր մօտ իբրեւ մի զարդ:

Այդ զարդը ո՛չ է իսկական
Շնչաւորաց լոկ սեպհական.
Այլ ամենայն մի առարկան՝
Վերացական թէ թուական,
Ունի ՚ի բընէ ստացական:

Այստեղից դուրս վազեցի
Դաշտի ծայրումը պառկեցի:

Ասացէ՛ք դուք ինձ կենդանու անուն,
Որ նոյնպէս լինի յայտնի դերանուն,
Միայն կաթնակեր և արիւնսարբու,
Բայց ո՛չ սատանայ, արագիլ կամ բու:

Ամեն մէկըս մեղանից
Տան մէջ ունինք դերասան.
Ինքը համր է, հետն էլ խուլ,
Միայն տեսնէ ամեն բան:

Համարձակ է, շատ ճարպիկ,
Նա չի քաշվում ոչ ոքից.
Ինչպէս ծաղրածու կապիկ
Ընդունակ է ամենքից:

Շարժումաճքներն է բընական,
Միմիկը զարմանալի,
Կը կատարէ ամեն դեր
Վարպետութեամբ հրաշալի:

Մի ձև ցոյց տաս — հերիք է,
Իսկոյն կ'աւնէ օրինակ.
Բայց կենաց մէջ չը տեսաւ
Գէթ մի ընծայ, ծափ, պըսակ:

Այար ժամանակ որ համարձակ
Հրդեհի դէմ էի կըռվում.
Իսկ այսօր շատ հասարակ
Ձերմուկթիւնիցն եմ դողդողում:

Գիշեր, ցերեկ, անձրև, արև,
Թափառական ման կուգամ,
Ողջ երեսըս այրվում, խորվում,
Թաց է լինում շատ անգամ:

Այն ինչ լուսին, պարզ եղանակ,
Տանը նստած գլխակոր,
Տխուր, արսուտ, բացողուշի պէս
Մի անկեան մէջ կը մնամ:

Առ երեսըս շատ կը պատուեն,
Գլխի վրայ ման կ'ածեն.
Վշտանդի ժամ թեքերս ծալեն,
Շան բերանում կը կոխեն:

Այս բոլորը տառապելով
Տանում եմ ես լուռ ու մունջ,
Միանգամայն նորա համար,
Որ ծոյց, անբան ինձ չ'ասեն:

26

Երկու ջոկ ջոկ հրամայական
Բարդեղէ՛ք իրարու հետ
Եւ կը ստանաք մի ածական
Գործածական շատ բառի հետ:

27

Թէ՛ւ չեմ ծաղիկ,
Բայց ծաղկից շինած.
Ոչ էլ տերեւի,
Տերեւից հիւսած:

28

Պատճառն ի՞նչ է որ փողը
Շատ բարձր ձայն է հանում,
Վախտ-վախտ բերում մեր դողը,
Երբեմն էլ հիացնում:

29

Մի լիճ գիտեմ որ մեծութեամբ
Հաւասար է ոլկեանոսին,
Գոյնի կողմից շատ նըման է
Թէ՛ սև, դեղին, կարմիր ծովին:

Մեծ բազմութիւն այդ լճի մէջ
Կարմրել են, սև գոյն ստացել,
Շատ լողնորդներ նոյն ջրի մէջ
ձերմակ, սլաճառ դէ՛մբ են բռնել:

30

Թագաւոր կը ճանչնամ
Որ քաջ էր ամեն ժամ,
Հասակն էր խիստ երկար
Եւ քաշն էր ճիշդ մի գրան:

31

Ես մի համեղ պըտուղ եմ,
Որ սկզբնական հազուստով
Կենդանուն եմ նմանվում.
Ի՞նչ եմ, ասացէ՛ք շուտով:

32

Բարձրալանդակ սարի գլխին
Բոլորածէ լիճ եմ տեսել,
Լըճի ուղիղ մօտ կենարոնին
Մի նեղ կղզի է բարձրացել:

Կղզին ունի ներսը հրաբուխ,
Որի բերնից ամենայն օր
Դուրս է գալիս գոլորշի մուխ,
Ինչպէս առաջ Սողոմ Գոմոր:

Դըրա ջուրն է և՛ օդաակար
Ե՛ւ մատչելի մեղ ամենիս,
Որ խըմում ենք սրտով յօժար
Ամառ-ձմեռ, ամբողջ աշիս:

Երկու փեշաքար, մէկը ծեր Դաւիթ միւսը Յովնաթան,
Իրար դըրացի, մի թաղում ապրում իբրեւ բարեկամ:
Քուրքչի Դաւիթը մէջքը կորացած՝ մեծ էր հասակով
Քան Յովնաթանը, որ նոցնպէս ճոն էր նա էլ արհեստով:

Տարին մի անգամ ծերունին Դաւիթ մեր Յովնաթանին
Տեսութիւն կ'երթար, չէր հարցնի ցրտին և ոչ էլ բըքին:
Յովնաթանի տուն հեռու չէր, ասինք, և այնքան էր մօտ,
Որ մեր ծերունին և ոչ մի փայտի բընաւ չէր կարօտ:

Դողդողալով (ճիշդ մի ըստէումը) կ'երթար նորա տուն,
Կ'օրհնէր, խրատէր, և բարիք ցանկար մեր Յովնաթանուն:

Իսկ Յովնաթանը՝ այդ ապերախտը չ'եղաւ որ մի օր
Այցելէր ծերին, տար պատիւ նորան, յարգ արժանաւոր:

Այնքան դանդաղ էր այդ մեր ջահէլը, որ եթէ ցանկար,
Համարեան տարի կ'անցնէր մինչև որ ծերի մօտ նա գար:

Ներսիցն է հաղար ու տաս.

Դրսից կատարեալ ատլաս:

Այն յանցաւոր արարածներ
Որ օրէնքից չեն վախում,
Իրանց ձեռքով այդ լրբերը
Իրանց պատիժը տպադրում:

Աշխարհիս ամեն ծայրում,
Պատերազմի դաշտերում,
Մի քանի դար մեզնից առաջ
Դահիճ էի համարվում:

Բայց հանդամանքն երբ փոխուեց
Եւ քիմիան ինձ յաղթեց,
Սպանիչ պաշտօնըս առաւել
Դէպի լաւը փոխարկուեց:

Առաջ զինուոր և անասուն,
Կանայք, մարդիկ խոցոտում:
Իսկ ներկայում եղբօրըս հետ
Ժամանակ եմ որոշում:

Այո՛, առաջ ես ատելի,
Շատերի սիրուն եմ ծակել.
Բայց ներկայումըս նոցն սրտում
Ինձ օթեան եմ գտել:

Ծով չէ, որ ասեմ թէ ծով,
Ոչ հող, որ ասեմ թէ հող:

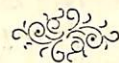
Ձեն լողում նաւով,
Ոչ վաղում ձիով.
Հաղիւ թէ շրջեն
Մարդիկ դողէդող:

Ամառն ընկած սառցատան մէջ
Անհաց, անգործ մեռնում եմ:
Ձմեռուայ օր բոց կրակի մէջ՝
Թէև խիստ կուշտ այրվում եմ:

Բախտիս բերմամբ ծնայ թէ չէ՝
Այլանդակ հրէշ կարծեցին.
Որովհետև զլուխըս հաստ էր,
Ինձ խաղալիք շինեցին:
Եւ յիրաւի անձեռք, անաչք,
Երկար մազեր ունէի.
Ուստի և ինձ երկարամազ,
Ծվծվան դղում կանչեցին:
Անիծելով իմ չար բախտըս,
Կըպել էի չոր պատին.
Ձայնըս կտրած, ահ ու դողով,
Սպասում էի վարպետին:
Ահա կը գայ, հացը կ'ուտէ,
Հէ՛նց որ զինին կը կոնծէ՝
Ականջներըս պինդ կ'ոլորէ,
Մազերըս կը ձգձգէ:
Ես էլ ցաւին չը դիմնալով՝
Ողբ կը կարդամ ամեն ժամ.
Է՛հ, ի՛նչ արած, նա կարծում է
Շատ եմ սիրում ծեծի համ:

Շուրջըս մարդիկ խումբ-խումբ շարուած,
Կը ծիծաղեն, ծափ կը տան.
Ձը կայ մէկը խիղճ ունեցող,
Որ ինձ օգնէ մի անգամ:

Սար եմ հարիւր տարեկան,
Եւ փոխարքայ պարսկական:

ԳՆՈՒՆ Բ.

ԲԱՌԱԽԱՂԵՐ

1

Անձին բառը կէս արի,
Տարի ու մի է՞ծ ստացայ.
Է՞ծն ու տարին շուռ տուի,
Միջատ ու փարայ ստացայ:

2

Աւքիս առջև պատրաստի կան
Տեսակ տեսակ երեք հատ բառ.
Մէկն է, եղբայր իմ պատուական,
Բաւականին մի բարձր սար:

Միւսն է յայտնի մի դերանուն
Բայերի հետ դորձածական.
Իսկ երրորդը այդու անուն,
Ձեզ ամենքիդ էլ սիրական:

Այժմ պէտք է այդ բառերից
Շինէք ինձ համար հանելուկ.
Փորձեցէ՛ք դուք ամեն կողմից
Եւ կը ստանաք անուն յատուկ:

Տասնը իննը դար մեզնից առաջ
Այդ մարդը մեծ վեհապետ էր,
Աղօթասէր, արի և քաջ,
Ողորմած ու մարդասէր էր:

Այդ թագաւորն էր, իմ հոգեակ,
Լապտերն առջև ճամփայ ընկաւ,
Նոր արքային, իմ աղանեակ,
Երկրպագեց, ընծայ տուաւ:

3

Որոնեցէ՛ք յատուկ անուն,
Կազմած լինի երկու վանկից.
Երկունս և եթ թո՛ղ բայ անուն
Հրամայական եղանակից:

4

Մի բառ գիտեմ երկվանկանի,
Շատ դժուար է՛, ով պատանի,
Խնդրի լուծումն ով որ հանի,
Նա պարգևի է արժանի:

Ամբողջութիւնն է՛ կենդանի,
Ո՛չ ձի, ո՛չ էլ չորքոտանի.
Այլ մի պտուղ է պիտանի,
Բաց չը կարծէք թէ ծիրանի:

Բառի սիլզբը դերանուն է,
Կո՛ւղես ասեմ,—ցուցական է.
Իսկ երկրորդը մի թռչուն է,
Որի համը դեռ բերնումն է:

Այդ քանը դեռ չէ բաւական.
Եթէ այդ բառը, հնգական
Տառից կազմած, անենք բաժան,
Երկու խօսքեր գործածական
Կը ստանանք մենք ճիշդ հայկական:

Երեք տառը մի գործիք է,
Դարբիններին մեծ կարիք է.
Իսկ մնացեալը դերանուն է,
Բայց չեմ ասի — այդ զաղտնիք է:

5

Ոտքը շէմքից չը հանէք,
Հանդարտ նստէք ձեր տանը.
Ի՞նչ է գտնվում, ասացէ՛ք,
Ուղիղ Վանայ մէջ տեղը:

6

Մեծ քաղաք եմ Եւրոպայում,
Փռուած սիրուն լճի վերայ,
Վեր առ միրատ՝ սուր և փայլուն,
Կտրի՛ր գլխիցըս երկու տառ.
Եւ կը տեսնես որ չը մեռայ.
Այլ ես դարձայ գետ անուանի,
Յայտնի ամբողջ Ռուսաստանի:
Իսկ ո՞վ գիտէ,
Ջգրու բան է,
Բարկանաս և ինձ փորձես
Ու իմ մարմնից մի տառ պոկես,

Որ ինչ է ինձ ողջ-ողջ սպանես.
— Շատ ի զուր է,
Քո խելքն ո՞ւր է:
Չէ՞ որ ես էլ այն ժամանակ,
Քո ցանկութեանը հակառակ,
Բոլորովին կ'կենդանանամ
Ու ամենքիդ մայր կը դառնամ:

7

Մի բառ գիտեմ տաս տառանի,
Այդ հերիք չէ, չորս վանկանի.
Ամեն վանկը իր միտքն ունի,
Մէկը միւսի հետ կապ չ'ունի:

Առաջին վանկն աշխատութիւն,
Իսկ երկրորդն է ճիշդ դերանուն,
Երրորդ լինի թո՛ղ բայ անուն,
Վըրայ չորսը ազգի անուն:

Ինքն ըստ ինքեան դա բարդ բառ է,
Աշխարհիկ և դրաբար է,
Երևոյթ է խիստ գունաւոր,
Տեսարան է շատ փառաւոր:

8

Ձեզ ամենքիդ սիրական
Թռչուն եմ անդուգական.
Գլուխըս երբ որ կտրեցին,
«Ոխա՛կ» ամենքն ասացին:

Ինձ մի ալեղարդ ծերունի
Զատկի տօնին զիրք ընծայեց,
Սիրուն կազմած երկանուանի,
Որի տեպը ինձ հիացրեց:

Վերնագիրն էր տարօրինակ,
Ընդ ամենը երկվանականի.
Ամեն վանկը մի մի քաղաք
Ուշադրութեան խիստ արժանի:

Երկունս և եթ իշխանական
Քաղաքներ են Հայաստանի,
Իսկ ներկայումս տաճկական,
Սեպհականութիւն սուլթանի:

Քանի՛ քանի՛ թշուառութիւն,
Քանի՛ ահեղ պատերազմներ
Տեսել են, սով, սրածութիւն
Եւ դեռ ապրում են կիսամեռ:

Դէ՛հ, ասացէ՛ք, մի՛ յապաղէք,
Անունն ի՛նչ է այդ ընծայի.
Աճօթ է մեծ, մի՛ դանդաղէք,
Կարօտ եմ ձեր պատասխանի:

Տեսէ՛ք, ձեզ մի բան ասեմ,
Եթէ այդ բանի վերայ
Այ տաւերը
Աւելացնեմ,
Կողքին կպցնեմ,
Ձեզ կարդացնեմ. —

Դուք այն ժամանակ ինձ կ'ասէք,
Բարձրաձայն կը պատասխանէք.
«Այո՛, դա բայ է,
«Սահմանական է,
«Եւ երրորդ դէմք է»:
— Հիանալի է:

Եթէ յե՛ն տաւը հեռացնեմ
Եւ յանկարծ լի՛ն-ի վերածեմ.
«Կրկին մի բայ է,
«Ես համաձայն եմ,
«Շարունակեցէք»,
Ամենքդ էլ կ'ասէք:

Թողնեմ իւր տեղ ես այդ լի՛ն-ը,
Կպցնեմ կողքին «է» հնչիւնը.

«Դա գոյական է,
«Այո՛, անշունչ է,
«Եւ լաւ գործիք է»,
Անշուշտ ինձ կ'ասէք:

—Շատ զեղեցիկ

Եւ շատ բարի.

Այժմ տեսներք, ո՞վ կը հասկանայ,

Խնդրի լուծումը ո՞վ կը բանայ:

Ո՞ւր է բանալին,

Ո՞րն է բանալին.

Պատասխանեցէ՛ք,

Դէ՛հ, շո՛ւտ ասացէք:

11

Երկու դերանուն, և մի հատ շաղկապ
Կազմեցէք այնպէս՝ որ դուրս գայ մի բառ.

Աշխատանքները չ'անցնի զուր պարապ,

Վատ բան է լինել միշտ ժամաւաճառ:

Ամբողջութիւնը, տե՛ս, լինի հրեշտակ,

Որին վռնտեց Ինքը Տէրն Աստուած.

Եթէ պատմութեան դու քաջ ես տեղեակ,

Իմացած եղի՛ր խնդիրն է պարզուած:

12

Տասն և երեք տառից կազմած

Մի բառ գիտեմ աշխարհաբար,

Միմեանց ետքից կարգով շարուած

Կան իննը հատ բաղաձայն տառ:

Դու չը կարծես թէ մնացեալ

Չորս տառերը ձայնաւոր են.

Չէ՛, սիրելիս, հէ՛նց երկուսը

Այդ տառերից բաղաձայն են:

Այստեղ միայն երկու տառ կայ

Որ իսկապէս ձայնաւոր է.

Միայն չ զիրը բացակայ

Ամեն վանկում հարկաւոր է:

Այդ բաղաձայնով լիք բառը

Սահմանական է եղանակ.

Մի՛ վախենար, բաղխէ՛ դուռը,

Ճիշդ ապառնի է ժամանակ:

Ել մի՛ նայիր պատասխանին—

Թիւ եզակի երրորդ դէմք է.

Նըման եղիր անհամբերին

Եւ շուտ զտի՛ր— այդ քո սլարտքն է:

13

Ազիզ կըտոր

Ամեն բանի,

Տառ մի թուցրո՛ւ՝

Քաղաք կ'անի,

Մէկն էլ վե՛ր առ՝

Մակբայ կըլնի:

14

Հրամայական երկու բառ

Իրարու հետը բարդեցէք,

Որ ըստանանք միայն մի բառ.

Բայց անորոշ բայ նայեցէք:

Չախից կարդաք կենդանի,
Աջից բոյսի ցողուն եմ:
Կաթնասուն չորքոտանի,
Զը կարծէք թէ սողուն եմ:

Կենդանութեան ժամանակ
Անարգուած էի ամենից,
«Կեղտոտ, մուրտաւ» ածական
Լըսում էի բոլորից:

Եկան վերջին օրերըս,
Սուրբ բողաղիս հասաւ.
Մարմինըս արին բաժան,
Ել «կեղտոտ» ոչ ոք չ'ասաւ:

Հերիք չէ որ ինձ կերան,
Իմ միսն էլ ինձ ուտեցրին.
Ինկվիզիցիան յիշեցէք,
Աղիքներըս լըցուցին:

Կողոպուտըս շինեցին
Իրանց կեղտին լաւ մաքրիչ,
Եւ դեռ չեն էլ ամաչում:
Այս ի՞նչ կարգ էր, Արարիչ:

Ահաւասիկ լսեցի՜ք
Թէ ի՞նչ ատաց կենդանին.
Ուշադրութի՛ւն, պարոններ,
Պատասխանը չէ խրթին:

« Մի բայ գիտեմ հրամայական,
Վերցնենք դորան երկու անգամ
Եւ կը ստանանք մի գոյական,
Որ մեր խանութի պահապան
Ներսէս եղբօրն է խիստ արժան:

Ք Այդ պահապանը Ներսէս
Մի շուն ունի յարալէզ,
Որի անունը նոյնպէս
Ըսկսվում է տիրոջ պէս:

Գ Շան անունն էլ երկու վանկից
Կազմած է զատ-զատ բառերից.
Թէ երկրորդից չէ՞-ը վերցնենք
Առաջինի տողին կպցնենք,
Մի ընտիր բոյս մենք կը ստանանք,—
Ուտենք, խմենք, հարստանանք:

Դ Մնացորդն է մի կենդանի,
Մեր օջախին շատ պիտանի:

Ե Բաւական, ինչ ձգձգեցինք,
Հերի՛ք, ինչ որ գզգզեցինք.
Կարդանք այդ բառը ձախ կողմից
Եւ ըստանանք միջատ նորից:

Կիւրակէ օր առաւօտեան եարմնկում
Մի մարդ տեսայ ճերմակ ու կարճ մօրուքով,
Այգու դիմաց՝ հընալաճառի բաժնում,
Կըռան տակին փտած, մաշած գրքերով:

Խիստ շատ սրտով ուղեցի որ իմանամ
Թէ ո՛վ է այդ հետաքրքիր պարոնը.
Բաց մինչդեռ ես նորա հետ ծանօթանամ,
Լաւ կ'անեմ տեղեկանամ պաշտօնը:

Ես ուղղակի հարեանիս դիմեցի.
«Ազնիւ պարո՞ն, ասն խնդրեմ ինձի դու,
«Այս ծերունին ո՞վ է կամ ո՞ր երկրացի,
«Պաշտօնն ի՞նչ է, ազգն ի՞նչ է այս մարդու»:

Իսկ նա հարցիս պատասխանի փոխանակ,
Քիչ մտածեց, ծիծաղելով այս ասաց.
«Դա է յայտնի, աշխատասէր մի մշակ,
«Քըլունդամոլ, հընութեանը անձնուրաց»:

— Իմ բարեկամ, ես քեզ այդ չեմ հարցանում.
— Շատ լաւ, պարոն, տէրտէրն ահա անցկացաւ:
— Այդ ինչ խօսք է, բընաւ քեզ չեմ հասկանում.
— Դորա ազգն է, ասաց, իսկոյն հեռացաւ:

Անմիջապէս գրժի տեղն ընդունեցի,
Ասի, անշուշտ այդ պարոնը չ'իմացաւ.
Զ'հաւատալով ուրիշ մարդուն դիմեցի,
Որը նոյնպէս միւլնոյնը ինձ ասաւ:

Խիստ չարացած եկայ իմ տուն նստեցի,
Մի ամբողջ ժամ մտածեցի գլուխըս կախ.
Փառք Աստուծոյ, վերջ 'ի վերջոյ լուծեցի
Եւ իմացայ որ այդ խօսքն էր բառախաղ:

18

Ես եմ կենդանի
Ամառն ահարկու,
Ժ տառն աւելցրի,
Այժմ եղանք երկու:

19

Երկու բառ ենք վեց տառով,
Ըսկսվում բաղաձայնով.
Իրարու շատ նմանվում,
Նոյն տառով էլ վերջանում:

Մէկի մէջ միայն « է,
Բաց չը կարծէք թէ բայ է.
Միւսի մէջ ձայնաւոր «
Զը մանգաք վեր 'ի վերոյ:

Երկուսն և եթ դոյական
Անուններ են նիւթական,
Մէկը խիստ պինդ քարի պէս,
Միւսը փափուկ եղի պէս:

Ծովին թէև ոխերիմ՝
Բաց յատակում տեղ ունիմ.
Առանց ինձի ոչ մի նաւ
Զի շարժուիլ տեղից բընաւ:

Աջ ու ձախ ի՞նչ էք շրջում,
Նստած եմ գաթի միջում:
Բարեկենդանը եկաւ,
Իմ դովրանը բացուեցաւ:

20

Քաէ՛ք ինձ մի թիւ,
Քէ՛ն-ն աւերանայ՝
Կորցնէ իր հաշիւ,
Իսկոյն բթանայ:

Քէ՛ն-ի թո՛ղ Գի՛ճ
Յառաջ մօտենայ,
Որպէս մտերիմ
Խղճաց ու գթաց:

Լռ-ն շատ է համեստ,
Վեր ան քանի հատ,
Դի՛ր բերանըդ տե՛ս,
Կարծես է շարբաթ:

Խէ՛ն չէ հարազատ
Լռ-ին բարեկամ,
Խռչնդոտ ու վատ
Է միշտ, յարաժամ:

Ճէ՛ն Լռ-ի ազգին
Է միշտ պատկանում,
Զարդարում այգի,
Գինի սկստրաստում:

Ճէ՛ն-ն է խաւարի
Հարազատ զաւակ,
Անկիրթ աղղերի
Բան ու գործ, փէշակ:

Մի հատ փի-ր մնաց
Որ ծանր ու բարակ
Իր տեղն է ընկած.
Մեծ է դրա վաստակ:

21

Բարդեցէ՛ք մէկ մէկու հետ
Կրկին երկու հրամայական,
Ստանանք մի բառ իսկոյն և եթ,
Այս անգամն էլ հրամայական:

Իմ ուղածը պէտք է լինի
Երեք բաղաձայն, երեք « .
Թող պատասխան ուրիշ լինի,
Առաջարկող զոհ կը մնայ:

Այսպէս չորս հատ հրամայական
Վերցրէ՛ք զոյգ-զոյգ վերջնական.
Մէկը վերին հարցին զոհացում,
Միւսով վերջինին հատուցում:

22

Այն ի՞նչ բան է, թէ ասեմ վեր ան կե՛ր՝
Անմիջապէս կը դառնաս իմ ընկեր:

Քառսուն տարի ազգիս համար
Գլուխս ու հոգիս զոհեցի,
Քանի՛ պարսիկ և քանի՛ մար
Մահմէդի մօտ զրկեցի:

Արած զործերիս փոխարէն
Իմ ազգն ինձ լաւ վարձատրեց.
(Շնորհակալ եմ իմ Արարչէն),
«Քաջ» մականունն պարգևեց:

Բայց արի՛ տես մի գլորագիր
Յիմարաբար սրխալուեց.
Այն է՝ «Ին» տառը նօտրագիր
Այժմ ձայնաւորի փոխեց:

Այդ սրխալիցը զուրս եկաւ
Որ անունըս փառաւոր
Ոտքից ցզլուխ փոփոխուեցաւ,
Դարձաւ կարիճ թունաւոր:

Խնդրում եմ ձեզ խոնարհաբար,
Ինձ մի՛ թողնէք խաչտառակ.
Գտէ՛ք շուտով իմ ուղած բառ,
Գիճ քաշեցէ՛ք նորա տակ:

Քարն ու մոմը դարձրրի,
Ուրաքը տոկոս սորացայ:

ԲԱՌԵՐԻ ԳՈՎԵՍՏԸ

« Ես խաղերի մեծ իշխանն եմ.
Ք Իսկ ես երգերի աղն ու համ.
Գ Ոչ այս, ոչ այն՝ ես մի բայ եմ.
Դ Աշակերտի դասն ամեն ժամ:

Բ Հեղանիւթի լաւ պահեստ եմ.
Հ Սըգաւորի առատ պաշար.
Խ Թէեւ գիւղ եմ, բայց հագուստ եմ.
Զ Իսկ ես բայ եմ սովորաբար:

Հ Առաջին պայման պըսակի.
Ծ Զարդարանք եմ կոտորակի.
« Բանջարեղէնի սիրահար.
« Իսկ ես յայտնի թիւ ու համար:

Ք Ես ոչ թիւ եմ և ոչ համար,
Ոչ էլ բայ եմ սովորաբար.
Այլ մի խեղճ մարդ տարակուսած,
Ամեն մարդու աչքից ընկած:

Գալիլիայում մի քաղաք եմ ճանաչում,
Ուր մեր Տէրը իր հրաշքներն էր կատարում,
Եթէ այդ բառը հակառակն եմ վերցնում՝
Մեր հայրապետի հօր անունն եմ ստանում:

Մի հարուստ մարդ վաճառական
Մեծ գումարով բառեր ծախեց.
Դուրս եկաւ մի նոր խանութպան
Ունեցածով բոլոր գնեց:

Շատ յիմար մարդ «Թշուառական,
Կեղծաւոր մարդասէր» կանչեց.
Այն ինչ յայտնի մի լեզուաբան
«Անմահ բարերար» անուանեց:

Յատուկ անուն է մեծ տիկնոջ,
Մայր ամենայն զգաստութեանց.
Իշխանունի Բագրեւանդայ,
Դիցունի մեր Հայկազանց:

Նոյն անունը ընդհակառակ
Դիցունի է լատինաց,
Ծընունդ մեծին Արամազդայ,
Զերթ Աթէնասն յունաց:

Բառարանում աչքից ընկած
Երկտառանի դերանուն եմ.
Հակառակը՝ խաղերի մէջ
Շատ մարդու տունը քանդող եմ:

Ես սև ծովիցն էլ հեռու
Կախարդական քար ստացայ,
Բարեկամըս ինձ խնդրեց
Կէսըն իրան տամ ընծայ:

Խընդիրքը չը մերժեցի,
Դարը վերցրի կէս արի.
Ահա զարմանք, Տէր Աստուած,
Երկու քուրդ ելան կատղած:

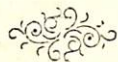
Ես հոտաւէտ ծաղիկ եմ,
Հետն էլ յատուկ անուն.
Եթէ վերցնէք կէս անէք՝
Կը դառնամ երկու անուն:

Դարբընի մօտ երկուսիս
Երբ կամենաք կը տեսնէք.
Մտէք յետին զործարան՝
Այնտեղ էլ մեզ կը գտնէք:

Այժմ վերցրէ՛ք աջ կողմից,
Կը դառնամ ես բայ անուն,
Մի անհաճոյ վատ պաշտօն,
Որ դահիճն է կատարում:

- « Մանկութիւնից մի շաղկապ եմ ճանաչում,
 Երբ Դ՞մ տառը զալիս է դրան տեսութիւն՝
 Իսկոյն և եթ գոյնն է նետում, փոփոխվում,
 Ել չես տեսնի շաղկապի մէջ նմանութիւն.
 Անմիջապէս Լերմոնտովն է յիշեցնում
 Նորա դէմքի պատկերի գծագրութիւն:
- բ Դ՞ն վերկացաւ հանդարտ-հանդարտ դուրս գնաց,
 Նորա տեղը Բ՞ն մօտ եկաւ խիստ կամաց.
 Անմիջապէս Տարօնի արծիւը սեւաւ,
 Աչքիս առջև բաց օդումը սըլացաւ:
- գ Ահա, տեսնեմ Խէ՛ն մօտեցաւ կամացուկ,
 Աչքերը պղտոր, թուքը բերնին՝ խիստ ծածուկ.
 Շատ վախեցրեց ահեղ տեսքովն անպիտան.
 Կարծեցի թէ գլորնվում եմ գժատան:
- դ Փառք Աստուծոյ, Խէ՛ն էլ գնաց զլխակոր,
 Սէ՛ն մօտեցաւ աչքերը չուած խիստ խոժոռ,
 Մազերը զանգուր, երես տխուր ու տրտում.
 Կարծես թէ ճիշդ արաբի էր նըմանվում:
- է Տեսէ՛ք, տեսէ՛ք, Զ՞ն զալիս է ձեռնոցով,
 Ֆրրակ հազին՝ աչքերը ծածկած ակնոցով,
 Անիրաւը շատ է վիքվում, քրքրվում,
 Փայտը ձեռքին հպարտ-հպարտ խաղացնում:

Կաւ են ասում իմ մօրըս,
 Բըրրուտ էր անուն հօրըս.
 Զէթն ու զինին ամեն օր
 Համարեա լիքն էր իմ փոր:

Ուզեցի որ մեծանամ,
 Բարձրահասակ տեսք ստանամ,
 Պոչիս կըտոր աւելցրի,
 Մաւալըս պակասցըրի:

Բայց ես դարձայ թափանցիկ,
 (Թէ՛ւ հասակով կարճլիկ).
 Այս անգամին պատուաւոր,
 Գողտրիկ, սիրուն, փառաւոր:

Գլուխըս կտրեցին մարմնից
 Ամբողջապէս գրեթէ,
 Երբ կարգացին աջ կողմից՝
 Դարձայ անօթ երկաթէ:

Այդ ի՞նչ կաւէ աման էր
 Որ վերջն եղաւ ապակի.
 Կամ ի՞նչ տեսակ կտտակ էր
 Որ փոխուեցաւ երկաթի:

Ես անիմաստ մի վանկ եմ,
Աջ կողմից ինձ կրկնեցէ՛ք՝
Իսկոյն յատուկ անուն եմ,
Երբ պոչիս հետ կը ձուլէք:

Որ ինչ է քիչ հեշտացնեմ՝
Պատմեմ ձեզի արարքըս,
Աւելի շուտ հասկացնեմ՝
Պարզաբանեմ ասածըս:

Աւագակ էի առաջ,
Մարդիկ էի հալածում,
Կարծում էի ինձ արի, քաջ՝
Կանայք, մանկունք խոցոտում:

Բայց երբ տեսայ Արարիչ,
Դարձայ նորան հետևող,
Հեթանոսին քարոզիչ,
Տըկարներին միշտ օգնող:

Հինգ տառանի մի բառ գիտեմք —
Մարգարէի անուն է.
Սկզբից երկու տառ որ վերցնենք —
Կ'ասենք դա դերանուն է.
Եթէ մի հիւսն աւելացնենք —
Այդ վասակի պաշտօն է:

Վերցնենք երկու տառ աջ կողմից —
Ասենք դա է զոյական,
Նոյն հիւսն տառը կ'սցնենք կողքից —
Թիւն է յայտնի ուղղական,
Մի տառ փոխենք բառի սկզբից —
Լինի հայեաթ վանքական:

Երեք վանկերից մի բառ
Կարդացի ես զբաբար.
Վերցրի նորան լուծեցի,
Մի քանի բառ կազմեցի:

Գտայ այդտեղ ես մի օս,
Բազմաշարչար մարտիրոս,
Մի հատ սուրբ մարդու անուն
Մի հատ էլ քրդի անուն:

Գտայ նոյնպէս մի ամիս
Եւ կռուարար պարոնիս,
Գտայ նահատակին էլ.
Արոն էլ նոր էր կանաչել:

Եթէ դու լաւ որոնես՝
Մի առարկայ էլ գտնես,
Որի անունը չը գիտես
Ո՛չ դու, եղբայր, և ոչ ես:

Աւքիս առջև խիստ տխրամած՝
Մի բաղաձայն տառ կար նստած.

«Արի՛, ասի, քիչ շատացնեմ,
«Գուցէ տեսքը գեղեցկացնեմ»:

Վերցրի մի տառ կողքին կպցրի,
Ամենայն կերպ ես սաղացրի.

Բայց վերջը երբ գոցնը տեսայ,
Ուղիղն ասեմ՝ շատ զարմացայ:

«Ասի, եղբայր, այս ի՛նչ հրաշք էր,
«Արթո՞ւն եմ՝ թէ սա երազ էր»:

Ճիշդ կէս արշին բերանըս բաց,
Որպէս մի զիժ ապշած, մլնաց:

Ես այդ բառը չ՛հաւանեցի,
Նորից մի տառ աւելացրի.

Այս անգամին սարիցը դուզ
Գլորուեցի ես կըլտիպուզ.

Զարթոտեցի քինթս ու պռունդըս,
Պատուեցի մէջ տեղից գլուխըս:

Այս խաղը ինձ չը դուր եկաւ,
Մագմանդի բանը դուրս եկաւ:

Եղայ իստակ՝ ես խայտառակ,
Ինձ ծանօթիս ծաղր ու ծանակ:

«Թողնե՞մ կիսատ—դա լաւ բան չէ.
«Իմ տեղն ուրիշը կ'ամաչէ»:

«Ամօթ է ինձ, սա ի՛նչ բան ա,
«Որ գլխիս դառնայ մահանա».

«Երբ այդպէս է, վերցնեմ լաւ տաւ,
«Շինեմ տեսքով գեղեցիկ բառ».

Եւ յիրաւի, ի՛նչ էք կարծում՝
Այս անգամին վարդ եմ ստանում:

Իմ լանդուլթեանը չափ չը կայ,
Յաջողուլթիւնն է աշկարայ:

Բայց դեռ աչքիս չեմ հաւատում,
Այս ու այն մարդուն եմ հարցնում.

— «Ախպէր, ախպէր, էս ի՛նչ բան է,
«Կամ թէ սա ի՛նչ բանի նման է»:

Այս հարցիս վերայ զարմացած՝
Պատասխանում են ինձ ապշած.

— «Վ՛ահ, մի՞թէ չը գիտես որ դա
«Մի հոտաւէտ կարմիր վարդ ա»:

Հաղիւ թէ հողիս հանդարտուեց,
Զարդած սիրտըս տեղը նստեց:

— «Ուրեմն, ասի, յաջողուեցաւ,
«Վերջապէս մի բան դուրս եկաւ»:

«Ես այս բառիցը խրախուսուած՝
 «Արի՛, իբրեւ մի յաւելուած,
 «Ինչ որ կը լինի կը լինի,
 «Կողքին մի տառ դնեմ էլի»:
 Այս ասելն էր ու մի տղամարդ
 Առաջնա կանգնեց՝ ձեռքին զեղարդ.
 Դէմքն էր նորա զեղեցկատես,
 Աչքեր փայլուն արծուի պէս:
 Տեսայ թէ չէ՝ ըզմայլուեցի,
 Կատակներըս բաց թողեցի.
 Այդ օրուանից, ես իմ վախից՝
 Ձեռք վերցըրի բառախաղից:

ՉՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

ԳՈՒԽ Գ.

Խ Ա Ղ Ե Ր

1

	+	+	Ժամանակ
Գ	+	+	Բայ չէզոքական (զրաբար)
Գ	+	+	Գոյական անուն
Թ	+	+	Գոյական անուն (զրաբար)
Ժ	+	+	Գոյական անուն, հիմնարկութիւն
Ժ	+	+	Ժամանակ
Լ	+	+	Բայ չէզոքական (զրաբար)
Ծ	+	+	Գոյական անուն
Կ	+	+	Բայ չէզոքական (զրաբար)
Կ	+	+	Շաղկապ
Հ	+	+	Գոյական անուն
Մ	+	+	Գոյական անուն
Շ	+	+	Գոյական անուն
Շ	+	+	Քաղաքի անուն
Ս	+	+	Ներգործական բայ
Ք	+	+	Յատուկ անուն

Գտէք աստղանիշ բառը:

2 Հետևեալ վեց քառակուսիների մէջ տեղադրեցէք մի մի տառ աջնայես, որ կարդացուի կէտէրու-էն բառը:

--	--	--	--	--	--

3 Հարցականները բաղաձայն տառեր են. իսկ կոչականները ձայնաւոր: Գտէ՛ք ինչ առած է:

? ! ? ! ? ! ? ? ! ? ! ? ! ? ? ! ? ! ? ! ?

4 Գասաւորեցէ՛ք Ս տառի պատուհաններում մի մի տառ գրելով՝ ԿՐԽԺ, ՖԻ, ԽԲԿ, ԽԺԺ, ԺԽԲ և ԿԽԲ բառերը:

5 Գտէ՛ք երեք տառ, երկուսը ձայնաւոր և մէկը բաղաձայն. դասաւորեցէ՛ք այս քառանկան ինչը ցանցերի մէջ աջնայես՝ որ եթէ աջից ձախ, ձախից աջ, վերելից ներքեւ և ընդհակառակը ներքելից վերեւ կարդալու լինինք, ստացուի մի մարդու անուն. իսկ եթէ անկիւնագծերի ուղղութեամբ կարդանք, ստացուի քաղաքի անուն:

6 Եթէ այս նկարի թուանշանները փոխարինէ՛ք տառերով և կարդալու լինիք նկարի չորս կողմը ինչ ուղղութիւնով էլ կամենաք, կը ստանաք մի անուն՝ որ չատուկ է ձեր մարդոց: Իսկ եթէ կարդաք անկիւնագծերի ուղղութիւնով թէ վտ և թէ առաջ—մի գոյական անուն՝ որ չատուկ է ձուլ մարդոց. և վերջապէս եթէ խաչաձև կարդաք, կը ստանաք մի չատուկ անուն, որ միննոյն ժամանակ և հրամալական բալի եղանակ է:

1		2		1
	2	●	2	
2	●	3	●	2
	2	●	2	
1		2		1

7 Ահաւասիկ տասնեակեց փոքրիկ քառանկիւններ. կաղմեցէ՛ք սրանցից մի մեծ քառակուսի աջնայես՝ որ կարդացուի Գամառ-Վաթիպալի մանկական մի ոտանաւորը:

Ա

●	Լ	ո
չ	Թ	ու
ու	ը	ն

Ա

ա	●	●
ա	Մ	ի
ն	ա	բ

Թ

ու	ր	ա
ջ	ա	ւ
Մ	օ	ր

Մ

ո	ր	տ
ր	ե	ց
Մ	ա	ն

Ռ

Ի

ա	խ	Ս
ո	ր	չ
ա	տ	ու

Ի

ը	●	ղ
ի	●	ա
օ	●	ր

Ա

ա	ւ	ն
ը	բ	ե
●	ր	ի

Ս

ր	●	տ
ր	●	ա
ի	●	ն

Ս

ը	ր	տ
խ	օ	ր
ա	կ	չ

Ա

չ	ա	ս
չ	ե	տ
բ	●	ա

Պ

Մ	ա	ն
ե	ն	ու
կ	ա	ղ

Պ

ա	յ	ք
ն	ի	ն
ղ	ի	ն

Փ

Ա	չ	ա
ա	ր	ի
ն	ո	ր

Փ

●	ո	ց
●	ր	ի
●	ն	ու

Փ

●	ը	ղ
●	խ	ու
●	կ	օ

Փ

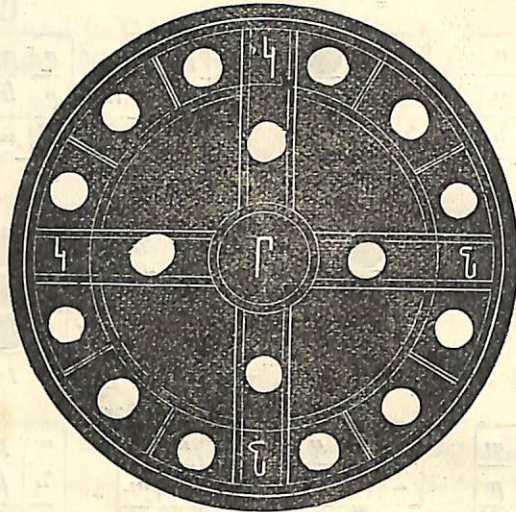
ր	ի	չ
ղ	Փ	չ
կ	ու	ղ

8 Ահաւասիկ ձեզ մի պատկերած սանդուխտ, որ ունի եօթ հատ քառակուսիներ, ղետեղեցէ՛ք մի մի տառ աջնայես՝ որ երբ կարդալու լինինք, ստացուի Աբօ և Եօյ-Կարաբէն բառերը:

8	յ	ա	ւ	ն	ի	ւ	ն
---	---	---	---	---	---	---	---

9 Կախարչական տնիւ

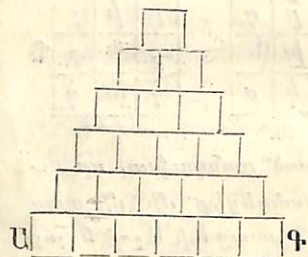
Սպիտակ տարածութիւնը փոխարինեցէք աչնպիսի տառերով՝ որ անիւը եթէ խաչածն և շրջապատի ամեն

ուղղութեամբ չկառ առաջ կարդալու լինիք, ստանաք նշանակութիւն ունեցող բառեր:

Բ

10 Նշանակութիւն Բառեր

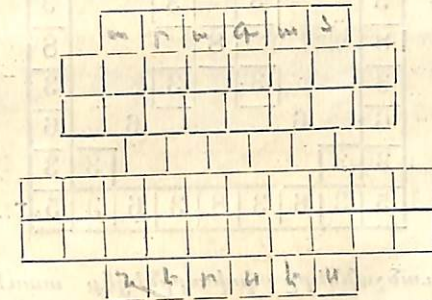

Ահաւասիկ մի բուրգ, որ չինած է 21 քարից, գրեցէք ամեն մի քարի վերայ մի մի տառ աչնպէս՝ որ եթէ Ա-ից մինչև Բ կամ մինչև Գ կարդալու լինիք, ստանաք միևնույն նշանակութիւն ունեցող բառեր. իսկ եթէ մի մի

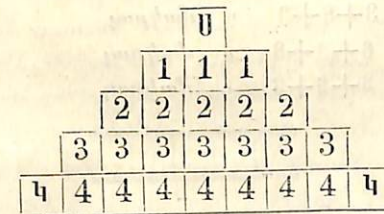
աստիճան բարձրանաք, ստանաք ալ նշանակութիւն ունեցող բառեր: Պէտք է անպատճառ ձեր զտած բառերով լինին չաղած և քննարան խօսքերը:

11 Այս քառանկեանց մէջ ղետեղեցէք մի մի տառ աչնպէս՝ որ « տողում ստացուի մի սարի անուն

Բ	»	»	մատենագրի անուն
Զ	»	»	թուշունի շապիկ
Դ	»	»	գրաբար հրամ. եղ. բալ
Ե	»	»	եղջերաւոր կենդանիներ
Զ	»	»	2 գրաբ. հրամ. եղ. բալեր
Ե	»	»	լաւանի կաթողիկ. անուն

Պէտք է աչնպիսի բառեր ընտրել, որ սկզբնատառերը եթէ վերևից ներքև կարդալու լինինք, ստանանք մի հալ վիպասանի ազգանունը. իսկ վերջին տառերը՝ նույն հեղինակի անունը:

12 Փոխարինեցէք թուանշանները տառերով աչնպէս՝ որ եթէ Ս-ից որ ուղղութեամբ էլ շրջելու լինինք մինչև Կ

տառը, ստանանք նշանակութիւն ունեցող բառեր: Նոյնպէս աշխատեցէք դտնել աջնպիսի բառեր, որ Ս-ից եթէ աստիճան առ աստիճան իջնելու լինինք և մնացորդ աստիճանների տառերը կարդանք, բոլորն էլ իմաստ ունենան:

5	3	6	3	8	3	6	3	5
3	3						3	3
6		6				6		6
3			3			3		3
8				8				8
3			3			3		3
6		6				6		6
3	3						3	3
5	3	6	3	8	3	6	3	5

13 Թուանշանները փոխարինեցէք տառերով այնպէս՝ որ եթէ չեա ու առաջ, ցածից բարձր, բարձրից ցածր կամ ամեն ուղղութեամբ կարդալու լինինք, ստացուին միևնոյն բառերը. նոյնը և անկիւնագծերով: Աշխատեցէք զետեղել աջնպիսի տառեր որ՝

« 6+3+6 լինի ծեր մարդու անուն
բ 3+8+3 » մակբայ
գ 6+3+8 » մակբայ
դ 3+6+3 » մակբայ

--	--	--	--	--

14 Ահաւասիկ կրկին մի սանդուխտ, որ ունի միայն երեք քառանկիւնի. տեղաւորեցէք մի մի տառ զրեւով նշանակելու բառը:

15 Այստեղ նկարած է 39 քառակուսիներ. զետեղեցէք ամեն մի քառակուսու մէջ մի մի տառ այնպէս՝ որ եթէ կարդալու լինինք, 1-ին տողում ստանանք մի բառ, որ նշանակէ իւրավիճակներին սիրող, 2-ում, քաղաքի անուն, 3-ում, ծառի ճիւղ, 4-ում, լատուկ անուն, 5-ում, գուսանի պաշտօն, 6-ում, մալր ցամաք, 7-ում, նախադրութիւն:

Բացի դորանից՝ եթէ վերևից ներքև հարցականների տեղ դրած տառերը կարդանք, ստացուի մի լատինի մատենագրի աղգանունը. իսկ կոչականների տեղ, եթէ ընդհակառակը ներքևից վերև կարդանք, ստանանք նոյն հեղինակի անունը:

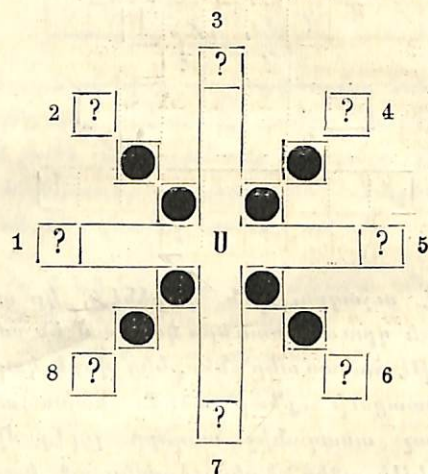
?					!
	?				!
		?		!	
?					!
	?				!
?					!
		?		!	

16 Եթէ ուշադրութիւն դարձնէք, կը տեսնէք որ վերևից ներքև զրուած տառերը կազմում են «մեծարանք» բառը, որ եթէ հակառակը՝ ներքևից վերև կարդալու լինինք, կը ստացուի «քնար անձ» նախադասութիւնը: Այժմ մնացեալ աստղանիշ տեղերը լցրէք մի մի տառ այնպէս՝ որ եթէ աջից ձախ, ձախից աջ կարդալու լինինք, ստացուին կամ միևնոյն բառերը կամ բոլորովին ուրիշ նշանակութիւն ունեցող նախադասութիւններ:

Երրորդ և հինգերորդ կարգերում կարելի է երկու բառ գրել և չաղկապով միաւորուած:

	Մ	+	+	+	Մ	
	Ե	+	+	+	Ե	
Ճ	+	+	+	+	+	Ճ
		ա	+	ա		
Բ	+	+	+	+	+	Բ
		ա	+	ա		
	Ն	+	+	+	Ն	
	Ք	+	+	+	Ք	

17 Նշանակեցէք հարցականների տեղ աշխարհի տառեր՝ որ եթէ Ս-ի հետ կարդալու լինինք, ստանանք նշա-

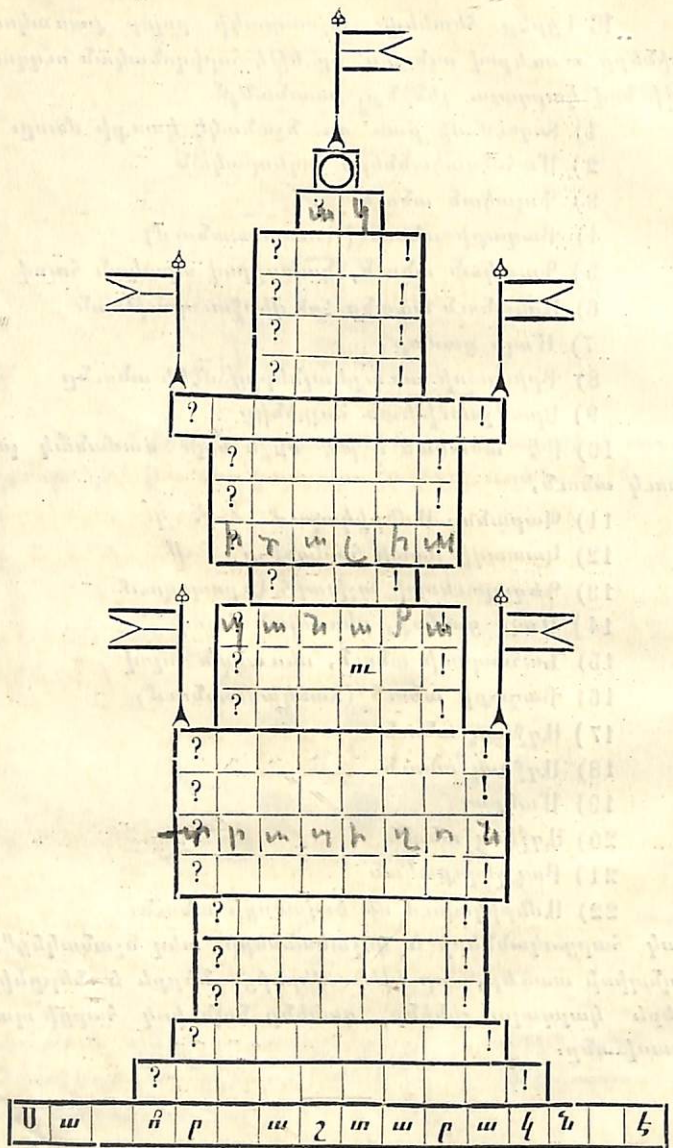

նակութիւն ունեցող բառեր. բացի զորանից տառերը աշխարհի զաստուրեցէք, որ 1—5 և 3—7-ը եթէ կարդալու լինինք, ստանանք բառեր:

18 Լցրէք հետևեալ աշտարակի բոլոր քառակուսիները տառերով աշխարհի՝ որ եթէ հորիզոնական ուղղութիւնով կարդալու լինինք, ստանանք՝

- 1) Տաղում մի բառ՝ որ նշանակէ կառքի մասը:
- 2) Մահմէդականների հոգևորական
- 3) Գոլական անուն
- 4) Քաղաքի անուն (Ռուսաստանում)
- 5) Գոլական անուն, նախնիքով տրական հոլով
- 6) Աղջկան անունը և վերջաւորութեան
- 7) Մալր ցամաք
- 8) Քրիստոսի առաքեալներից մէկի անունը
- 9) Երաժշտութեան հայրենիք
- 10) Թէ ամական և թէ մի և նոյն ժամանակ չատուկ անուն,
- 11) Պարանոց Ամերիկայում
- 12) Կատաղի բառի համանիշը
- 13) Գեղարուեստի աշխարհ Եւրոպայում
- 14) Մալր ցամաք, սեռական հոլով
- 15) Նահապետի անուն, սեռական հոլով
- 16) Քաղաքի անուն (Տաճկաստանում)
- 17) Աղջկա անուն
- 18) Աղջկա անուն
- 19) Մակբալ
- 20) Աղջկա անուն
- 21) Բալ չէզոքական
- 22) Ամերիկայում մի ծովածոցի անուն:

Իսկ հարցականների և կոչականների տեղ նշանակեցէք աշխարհի տառեր, որ եթէ վերևից ներքև և ներքևից վերև կարդալու լինինք, գտնենք նոյն իսկ հարցի պատասխանը:

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԽՆԴԻՐՆԵՐ ԵՒ ԿԱՏԱԿՆԵՐ

ԵՐԿԱԹԱՎԱՃԱՌ

1 Մի երկաթալճառ արտասահմանից ստացել էր բաւականաչափ փականներ, և որպէս զի յաճախորդների ուշադրութիւնը գրաւէ, պատերի վերայ կպցրել էր տուել մեծ մեծ տառերով (նամանաւանդ թուանշանները) հետեւեալ յայտարարութիւնը: — «Անգլիական խանութում ստացուեց զանազան ձևի և գների

1 1 1 1 1 1 1 1

հատ նորահնար փականներ, մեծ քանակութեամբ գնողներին քսան պրոցէնտ (20 %) զիջումն կը լինի»:

Մի հանաքչի պարոն տեսնելով որ վերոյիշեալ խանութը առ հասարակ իւր յայտարարութիւնները չափազանցօրէն է գրում, ուզեց մի կերպ պատժել այդ ստութիւնը. ուստի գաղտնի և մեծ զգուշութեամբ այդ զարհուրելի թշուանշանը աջնպէս ուղղեց, որ ամեն մարդ երբ կարդում էր՝ խսկոյն ծի-

Ճաղելով և ճաղրելով ասում էր. «Ս', տեսէ՛ք թէ ո՛րքան ապրանք է ստացել. ինքն ի՞նչ քանակութիւն է, որ 20% զիջումն ինչ լինի:

Արդեօք ի՞նչ էր գրած:

ԱՆՄԵՂ ԿԱՏԱԿ

2 Գործարանում բանուորի մէկը կորցրեց իւր ձախ ձեռքը. այլ ևս անկարող զանուելով աշխատել, խնդիր տուեց գործարանատիրոջ, որ իրան ամսական քսան և հինգ ռուբլի թոշակ նշանակէ: Գործարանատէրը վճռեց տալ միայն հինգ ռուբլի օժանդակութիւն, ասելով թէ՝ դեռ կարող ես աջ ձեռքով էլ վաստակել քո օրական պարէնը: Բանուորը շատ վիրաւորուեց իւր տիրոջ վարմունքից և յուսահատուած վերցրեց սուրը ու կտրեց իւր միւս ձեռքն էլ: Այս զարհուրելի դէպքից յետոյ միայն կարողացաւ քսան ռուբլի թոշակ ստանալ:

Արդեօք արժէ՞ր նրան քսան ռուբլի ամսական նշանակել եւ կամ ո՞վ է դրանցից արդարացին:

3 Մի թիւ ունիմ, որի թուանշանները երբ յետ ու առաջ եմ զասաւորում, մէկը միւսից 27-ով թէ՛ աւելի է և թէ՛ պակաս:

Այդ ո՞ր թիւն է:

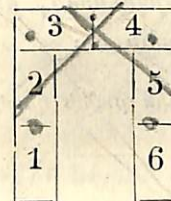
ԱՌԱՋԳԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆ

4 Մի յատուկ անուն գիտեմ, որ եթէ սկզբից աւելացնեմ Մ տառը, կը ստանամ կրկին յատուկ անուն. եթէ Մ-ի տեղ աւելացնեմ Գ-ն, կը ստանամ կրկին յատուկ անուն, և վերջապէս եթէ Գ-ի տեղ աւելացնեմ Ս, այս անգամն էլ կը ստանամ յատուկ անուն:

Իմ գիտեցած անունը ո՞րն է:

ՊԱՅՏԱԶԵՒ ԴԱԲԱՐԱՀԱՅ

5 Լեռնի հայրը պատրաստել էր տուել վեց հոգու համար մի շաքարէ հաց (սօրս), որ ունէր հետեւեալ ձեւը, բայց աւելի պաշտի նման:

Թուանշանների տեղ զանազան զարդարանքներ էին շինած՝ 1-ը վարդ, 2-ը ձու, 3-ը դառն, 4-ը խաչ, 5-ը թիթեռ և վերջապէս 6-ը արագադ: Ամենքը ցանկանում էին դառը ստանալ: Լեռնի հայրը առաջարկեց. «Ով որ կարող է երկու անգամ զանակ քսելով վեց կտոր անել, թո՛ղ նրան իբրեւ վարձատրութիւն զառն լինի»: Ընծան ստացաւ չարածճի Արամը:

Ի՞նչպէս կտրեց:

6 Երկու գիւղացի, երկար աշխատութիւնից յետոյ, նստեցին մի ծառի տակ և իրանց ծարաւը զովացնելու համար հանեցին խուրջինից ձմերուկներ: Առաջինը հանեց երեք հատ, իսկ երկրորդը երկու: Հէնց այն է՝ պատրաստովում էին կտրատելու, երբ վրայ հասաւ մի երրորդ ծանօթ գիւղացի և խնդրեց որ իրան էլ ուտացնեն, խոստանալով իւր կերածի գինը վճարել: Երկուսն էլ ուրախութեամբ համաձայնուեցին: Սկսեցին հաւասար կտրատել և երեքն էլ հաւասար ապէս ուտել. այդպիսով վերջացրին հինգ ձմերուկն էլ: Վերջինը յաջտնեց իւր շնորհակալութիւնը և տուեց քսան և հինգ կոպէկ ասելով՝ «Ահա-լասիկ, բաժանեցէ՛ք երկուսովդ, ինչպէս էլ կամենաք. այդ ձեր զխոնալու բանն է»:

Արդեօք ամեն մէկին քա՞նի կոպէկ կը հասնէր:

Կ Ա Տ Ա Կ

7 Ես կարող եմ իմ ձեռքի տաս մատները համարելով շինել տասն և մէկ հատ:

Ի՞նչպէս:

Թ ու ա բ ա ն ա կ ա ն կ ա տ ա կ

8 Մի արաբ մեռնելուց յետոյ իւր երեք որդոց թողեց հետևեալ կտակը.

«Սիրելի զաւակներս, իմ բոլոր ունեցած կարողութիւնս, որ ընդամենը տասն և մէկ հատ ուղտերն են, թողնում եմ ձեզ հետևեալ պայմանով: Քեզ՝ Օմար, տալիս եմ բոլոր եղած ուղտերի կէսը. քեզ՝ Հարուն, տասն և մէկի ճիշդ մի երրորդ մասը. իսկ քեզ՝ Սլի, որ միշտ քչով բաւականացող ես, տալիս եմ միայն մի հատ ուղտ. չը նեղանաս ամենևին: Եղէ՛ք միշտ սիրով, չը զրկէք միմեանց, կատարեցէ՛ք կտակս սրբութեամբ. մեռնում եմ ձեզ օրհնելով»:

Եղբայրները երկար մտածեցին, շատ տեսակ փորձեր արին, բայց ինչպէս ասուած էր կտակում, չը կարողացան ճշդութեամբ բաժանել իրար մէջ: Վերջապէս ճարահատուած գիմեցին իրանց մեծ հոգևորական Շէյխ-ու-խլամին: Շէյխը կարգաց կտակը, շատ հաւանեց և այնպէս բաժանեց, որ ամենքն էլ զոհ մնացին:

Արդեօք ի՞նչպէս արաւ:

ՊԱՅՄԱՆԱԿՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

I

11-ին Յունուարի 1890 թ.

ՍԻՐԵԼԻԳ ԻՄ ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ

9 Այս օրերս խմ Արշակիս վարժապետը հրաժարուեց իւր պաշտօնից: Մենք խնայանք, որ ձեզ մօտ ե ըկու տարի առաջ տեսած այն հռչակաւոր, պարկեշտ և երկիւղած հաշտաւ պէ՛ր մեր որոշեալ պայմաններին կը համաձայնէի: Երես այդ առթիւ (ցայտնի չարագործ» է համարում ինձ: Խնդրում եմ զուք ևս համոզեք նրան և անսխիջապէս ուղարկէք թէ խօսելու և թէ պայմանաւորուելու: Դուք նորան ասացէ՛ք մեզ մօտ արժանութիւն է աստիկ: Նախանձամբութիւնը մեր Արշակին կանոնաւոր պատուհաս է ասհմանել մեզ համար: Ամեն տեսակ չարանարութիւններ կան պարտաւորաբար այստեղ: Եթէ որ և է պատճառով չը համաձայնուի՝ զոհէ՛ք մի ուրիշին: Խնդրում եմ խոհեմ անձն լինի: Ողջունեցէ՛ք ծանօթներին, Աստուծային կարողութեամբ զործերը կարգի դրի: Յոյս ունիմ մեծապէս, որ խնդիրքս անպակաս կը կատարէք:

Մօսկուա.

Մնամ քո Նիկողայոս

Պ Ա Տ Ա Ս Ի Ն Ա Ն

II

21-ին Յունուարի 1890 թ.

ԱԶՆԻՆ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ

10 Ահաւաստիկ այն տ եղեկութիւնները, որ ևս ժողովեցի նորա մասին, դիտեք որ այդ մարդը՝ որին դուք երկու տարի առաջ տեսաք մեզ մօտ, ներկայումս Փարիզումն է: Կար ժամանակ որ մն ուրիշասին չը տեսած՝ աստիկ հաւանում էիք և շատ էլ զովում էիք. խիղճն պատ ուրիշացի նորան զայ ձեզ մօտ: Տեսէ՛ք, պ. Նիկողայոս, չը մերժէք խնդրեմ այդ լր աղբասէր և հմուտ հաշուապահին: Նա պատկանում է մեր կրթւթին, քանի կարելի է շուտ դիտե՛ք ինձ հետեւանքի մասին, լաւ է հեռադրով քան ժողովում: Շուտ ուղարկեցէ՛ք ձեզ խոտաղած զիրքը. մեզ մօտ ստանանիք է—խի և խի Սիբիր:

Թիֆլիս.

Մնամ քո Աղէքսանդր

Ողորմելի Ոսկորիոսը՝ մեր հմուտ հաշուապահը,
վերջին նամակը ծոցը դրած ուրախ-ուրախ ճանա-
պարհ ընկաւ Նիկողայոսի մօտ. բայց վերջինը կա-
տարեց նամակի բովանդակութիւնը ճշգրտութեամբ և
նորան շղթայակապ աքսոր ուղարկեց:

Նիկողայոսը կամ Աղէքսանդրը ի՞նչ էին գրած իրանց
նամակներում:

Հ Ա Ն Ո Ւ Մ Ն

11 Ձորս աշակերտ դէմ առ դէմ նստած էին սե-
ղանի շուրջը: Դոցանից Արշակը և Գարեգինը վիճում
էին մի հասարակ հանման գործողութեան վերայ:
Արշակն ասում էր անկարելի է հանել. իսկ Գարե-
գինը պնդում էր թէ՛ մնացորդը մեր դաստան մէջ
գտնուող աշակերտներից էլ շատ է: Բազրատը պաշտ-
պանում էր Արշակին, իսկ Արսէնը Գարեգինին: Վերջը,
երբ խնդիրը պարզուեց, տեսան որ ամենքն էլ ճշմա-
րիտ էին:

Արդեօք ի՞նչ էր գրած եւ կամ ի՞նչ հնարքով կարելի էր
միեւնոյնը առանց վիճելու վերջացնել:

Խ Ն Դ Ի Ր

12 Մէկ օր մեր տեսուչը, որ ոռոսերէն լե-
զուի ուսուցիչն էլ էր, Սուրբ Գրքից մի տուն գրեց:
Եթէ յիշողութիւնիցս չէ դուրս ելել, ես կը գրեմ
հէնց էս տեղ: Պէտք է որ հսպէս լինէր. «Ոչ երկի-
ցեա դու յերկիւղէ գիշերի և ոչ ՚ի նետէ, որ թռչի
՚ի տուէ»:

— Էս երկու տող գրութիւնը մի հեշտ խնդիր
է և էն էլ ի՞նչպիսի, խօսեց մեր ուսուցիչ Սիմէօնը.
Եթէ ուղէք և մի փոքր էլ խորհէք, իսկոյն գլխի
կ'ընկնէք և կը զանէք թէ ի՞նչումն է խնդրի իսկ և իսկ
բուն գորութիւնը:

Մենք բոլորս էլ սկսեցինք էս ու էն կողմն ընկ-
նել, մի երկու օր խորհել—Ֆո՛ւ, բոլորն էլ ի զուր.
օգուաներս էն էր—օրերի կորուստ: Վերջ ՚ի վեր-
ջոյ մեր ընկերներից մէկը, որ բոլորիս սիրելին էր՝
Գուրգէն Բզնունին երրորդ օրը բերեց մի ինչոր
փոքրիկ վէպ, որի գլխին գրել էր՝ «Մըջիւն և Թըռչ-
նիկ» ու ցոյց տուեց ուսուցչին, որի երեսին ժպիտ
էր երևում:

— Տեսէ՛ք, սիրելի ուսուցիչ, խօսեց Գուրգէնը,
իմ խելքով էս պէտք է լինի խնդրի ճիշդ լուծումը.
ուղի՞ղ է թէ ոչ:

— Գեղեցիկ, կեցցե՛ս, իմ ուշիմ, խելօք Գուր-
գէնիկս, իսկ և իսկ էս է. իսկ դուք, սիրելի ընթեր-
ցողներ, լսեցէ՛ք և տեսէ՛ք թէ ի՞նչ է գրել ձեր ըն-
կեր Բզնունին:

—Մենք բոլորս էլ խում ենք:
Ուսուցիչը սկսեց պինդ ձենով ընթեռնուկ ներ-
քելի վէպիկը, մէկ մէկ շեշտելով խօսքերը:

ՄՐՋԻԻՆ ԵՒ ԹՈՉՆԻԿ

Երեկոյ էր: Մի խեղճ փոքրիկ մըջիւն՝ մէկ ծուռ-մոռ կոճղի վրէն ոչ զգոյշ զբօսնելիս՝ զլո-
րուեց դէպի ջուրը և քիչ էր մնում որ խեղզուէր:
Ողորմելի զեռունը երբէք էլ յոյս չ'ունէր թէ իրեն
մի որ և է տեղից օգնութիւն կը լինի: Նոյն միջո-
ցին մի սիրուն թռչնիկ՝ որ նստել էր եկեղեցու
գմբէթի գլխին ու էս ու էն իրն էր դիտում, տես-
նելով մըջիւնի նեղ զրութիւնը, մորմոքուեց իւր
քնքոյշ սրտիկը և վճռեց օգնել ողորմելուն: Վերջ 'ի
վերջոյ, մի երեք-չորս բոպէ խորհելուց յետոյ, մի տերեւ
ձգեց ջրի մէջ ու սոյն կերպով փրկութիւն տուեց
խեղճ զեռունին:

Մի օր էլ մի գոռոզ և լիրբ որսորդ, որ իւր յետ-
քից եօթը թէ ութ զոյգ մեծ-մեծ թռչուններ էր
թրևում, տեսնելով մեր փոքրիկ մըջիւնին փրկող
ճնճղուկին, որը էդ միջոցին կտուցը կոխել էր
փետուրների մէջ ու իւր բնի մօտ քնել էր, ուղում
էր ողորմելուն մեռցնել: (Իւր զիտէր էդ զծուծի
զլուխը, թէ ի՞նչին էր պէտք ճնճղուկը, մինչդեռ ինքը
եօթ թէ ութ զոյգ ուրիշ թռչուններ էլ ունէր): Ինչ և է,
զիժ որսորդս հէնց էն է թօփը վերցրեց և ուղղեց, որ
ինչ է զլորէ ճնճղուկին՝ մէկ էլ տեսնես, որ տեղից

որ էր, ինչ կերպով, ինչ միջոցով մեր մըջիւնը ձեռքի
վրէն երևեց ու մի էնպէս պի՛նդ կծեց էդ լրբի ձեռքը,
որ վերջինը կսկծից խկոյն դէն ձգեց իր թօփը: Եդ
էլ հերիք էր, էսպէսով մեր մըջիւնը միջոց տուեց
թռչունին թռչել հեռո՛ւ, խիստ հեռու, զեռ. նոյն
խակ զետիցն էլ էն կողմը: Զեռունը տեսնելով իւր
փրկիչ թռչունին ջրի էն կողմն, ինքն էլ սկսեց դժի
պէս թռչկոտիկ էս կողմը: Ինչո՞ւ:

Դէ՛հ, սիրելի ընթերցողներ, գտէ՛ք թէ ինչո՞ւմն է խնդրի
լուծումը:

ԵՐԵՒ ՏԵՍԱԿ ԳԻՆԻ

13 Մի ծառային տունն տասը բուբլի և պատ-
ուիրեցին որ զնէ երեք տեսակ զինի, թունգին 3
բուբլիանոց, 50 կոպէկանոց և 20 կոպէկանոց. բայց
աշխատի որ զնած զինին ընդամենը լինի 10 թունգի,
այնպէս որ եթէ այդ բոլոր զինիքը խառնէ 'ի միասին,
թունգին արժենաց մի բուբլի: Ծառան կատարեց տի-
րոջ հրամանը:

Արդեօք ամեն մի տեսակից ո՞րքան զնեց:

14 Սօսիւն, Սուրէն, Սմբատանոյ՜*
Կորիւն, Խորէն, Խոսրովանոյ՜*
Պարոյր, Վրոյր, Աստուածատուր,
Աբգար, Մարգար, Տէր-Խաչատուր:

Աղնիւ, Արտակ, Երանուհի*,
Պապ, Վաղինակ, Տիգրանուհի*,
Հայկ, Արմենակ, Սօս, Պերճուհի*,
Ղևոնդ-Երէց, Վան, Զարուհի*:

Րուզան*, Արա, Էփէմիա*,
Շուշան*, Աննա*, Փեփրոնիա*,
Պերճ, Գոհարիկ*, Կամսարական,
Վարդան, Դստրիկ*, Զապէլ*, Տիգրան:

Դրաստամադ, Աշխէն*, Վիրգինէ*,
Արսէն, Արմէն, Մանէ*, Նունէ*,
Անոյ՜*, Հռիփսիմէ*, Քրիստինէ*,
Գիւցազնուհին մեր Կարինէ*:

Արգամ, Ասպրամ*, Յուսիկ, Լուսիկ*,
Վահրամ, Արամ, Գաղիկ, Պապիկ,
Հրանտ, Կոմիտաս, Արիստակէս,
Ներսէս, Աբաս, Ասպուրակէս:

¹⁾ Աստղանիշ անունները իդական են:

Ռուբէն, Լևոն, Աշոտ, Արշակ,
Պարթևանոյ՜*, Վարդ, Մանիշակ*,
Բազրատ, Սմբատ, Արփիկ*, Գիսակ,
Տրդատ, Միհրդատ, Սիսակ, Միսակ:

Երուանդ, Հայկակ, Նեքտարինէ*,
Մամբրէ, Մաժակ, Կատարինէ*,
Եզնիկ, Հմայեակ, Յուլիանէ*,
Վահէ, Կոռնակ, Յուստիանէ*:

Ասողիկ*, Սուրիկ, Անանիա,
Զօջիկ, Զանիկ, Հերմոնիա*,
Անուշաւան, Ծեր-Ալիշան,
Բարդիշան, Վարդիկէս, Նշան:

Նաղիկ*, Գուրգէն, Սահականոյ՜*,
Բաբէն, Արուսեակ*, Սիրանոյ՜*,
Սամուէլ, Ծաղիկ*, Սուրբ-Կարապետ,
Գնէլ, Հեթում, Մեծ-Հայրապետ:

Յորակ, Մեսրոբ, Խոսրովիւուխտ*,
Սեդրակ, Զենոբ, Հրաչեայ, Սանդուխտ*,
Նորայր, Թորգոմ, Սեմ, Արագոտ:
Զարմայր, Ատոմ, Գիւտ, Փարսխոտ:

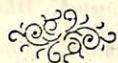
Սրանց ազգանունն ի՞նչ է:

ԵՐԿՈՒ ԱՌԻՒԾ

15 Մի շոտլանդացի, որ կրկեսի կառավարիչն էր, իւր յաճախորդների ուշադրութիւնը գրաւելու համար պատուիրեց, որ իւր միւս բաժանմունքից ուղարկեն երկու հատ ամենաշայտնի առիւծներ: Այդ առիւծներին մէկը՝ որի անունը Մահ էր, Աֆրիկայի խորքերից էր բերած, երբ դեռ կորիւն էր. իսկ միւսը՝ Գժոխքը—Բենգալիայից: Գոքա երկար ժամանակ ապրելով իրար հետ՝ առ երես շատ հաշտ էին. բայց բանիցը երևաց, որ այդպէս չէր: Կրկեսի տէրը աւելորդ ծախսին չ'ենթարկուելու համար՝ վարձել էր միայն մի վագոն երկուսի համար էլ. թէև երկաթուղոյ վարչութիւնը սկզբից չէր համաձայնվում, բայց վերջ 'ի վերջոյ շոտլանդացու կամքը կատարուեց, և ո'րքան եղաւ նորա զարմանքը, երբ վագոնը բաց արին և տեսան երկու գլխները միայն: Այդ արիւնարբուք կատաղութիւնից իրար կերել էին:

Արդեօք մեղաւոր չէ՞ր կրկեսի տէրը:

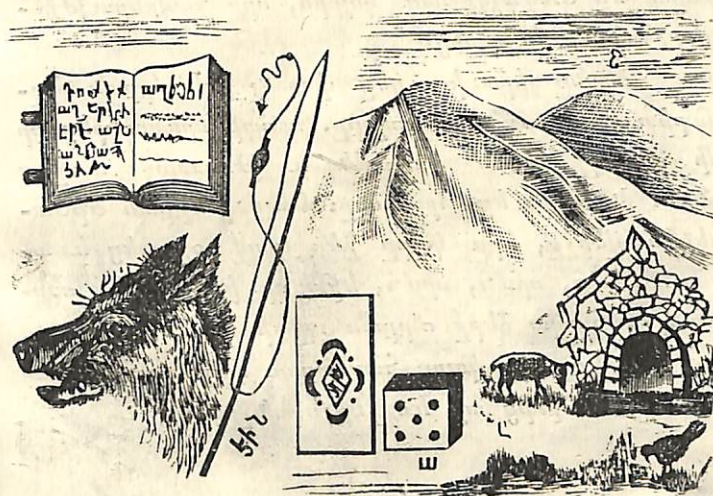
ԳՈՒԽ Ե.

ՐԵԲՈՒՍՆԵՐ (ծածկանկարներ *)

ԵՒ

ԱՆԵԿԴՈՏՆԵՐ

1

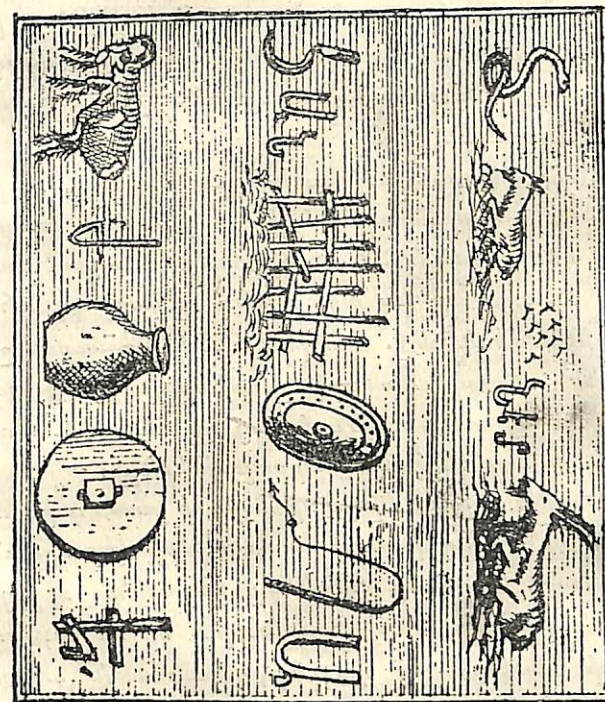

*) Ձեռքի տակ չ'ունենալով մեր տպուած և թէ անտիպ բերուածների կլիշէները, վճուեցինք բոլոր ժողովածուն № 2-ում տպագրել. ալժամ բաւականանում ենք միմիայն այս երեքով:

Մի բարերար պարոն իւր տանը պահում էր մի կոյր մարդ, որին թէ կերակրում, թէ խմացնում և թէ հագցնում էր ձրիաբար: Վերոյիշեալ կոյրը վերին աստիճանի ագահ էր. ինչքան էլ որ կուշտ կերակրէին, խմացնէին՝ մի և նոյն էր նորա համար, այնուամենայնիւ պէտք է տրտնջար ասելով. «Նա քաղցած եմ, շատ քիչ է կամ հին է և այլն»: Շառաները ձանձրացել, համարեա զգուել էին նորանից. ուստի միանգամ յայտնեցին իրանց տիրոջը, որ այլ ևս անկարող են ծառայել այդ կոյրին, որը համբերութիւնից հանում է իրանց:

Պարոնը չիրաւի ուղեց փորձել թէ ո՞րքան ճշմարիտ էր ծառաների բողոքը. ուստի պատուիրեց որ մի ամբողջ գառն խորովեն և թաւացով առջևը դնեն: Կատարուեց հրամանը: Բայց ի՞նչքան ծիծաղեցին վերջը, երբ կոյրը ձեռքերով շօշափեց և ասաց. «Պա՛հ, պա՛հ, պա՛հ, եթէ որ իմ բաժինը այսքան է, հապա ձերը ո՞րքան պիտի լինի»:

Վերջը, երբ կոյրը հասկացաւ այս խորամանկութիւնը, ամօթից այլ ևս չէր տրտնջում:

Բաղդադի խալիֆաներից մէկը շինել տուեց մի անկեղանոց, որի ճակատին ոսկեզօծ տառերով արաբերէն գրած էր՝ «Բացառապէս ծոյլերի համար»։ Խալիֆան սորանով ուզում էր իմանալ թէ արդեօք ո՞րքան դատարկաշրջիկ և անգործ մարդիկ կան քաղաքում, որոնք ծուլութիւնն իրանց համար բան ու գործ են շինել։

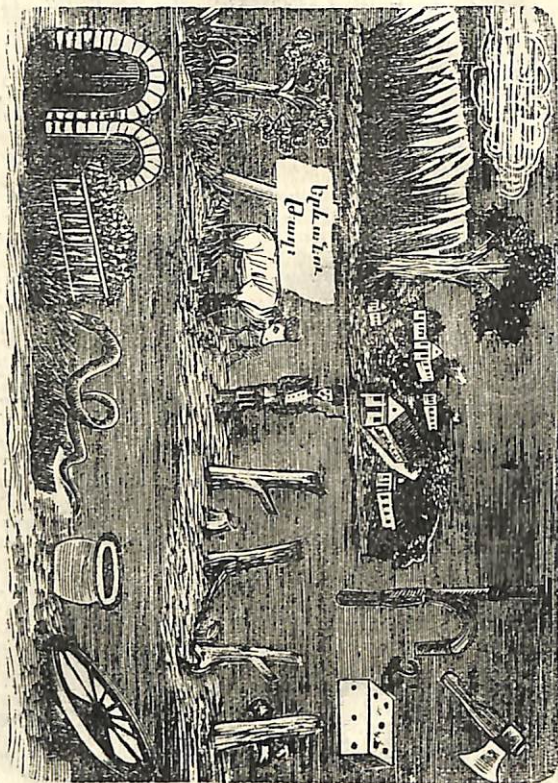
Անկեղանոցը, կամ աւելի լաւ է ասել ծուլարանը՝ ամեն յարմարութիւններ ունէր. լաւ ուտացնում էին, խմացնում, հագցնում։ Զանցաւ կարճ միջոց և ահա այլ ևս ազատ տեղ չը կար այդ ահազին շինութեան մէջ. խնդրատուններն օր աւուր շատացան, քաղաքը դատարկաշրջիկներով լցուեց, յուսալով որ մի օր էլ հերթն իրանց կը հասնի և կ'արժանանան այդ «երկրային արքայութեանը»։

Խալիֆան տեսնելով, որ փոքր 'ի շատէ գործ ունեցողն էլ թողեց իւր արհեստը և ձրիակերութիւնը գերադասեց՝ մտածեց հետեւեալ խորամանկ միջոցին դիմել։ Հրամայեց իւր ծառաներին, որ մի օր, ծոյլարանի բնակիչներից զաղտնի, կրակ տան ամբողջ շինութիւնը. բայց միւսնոյն ժամանակ զգուշ լինին, որ մարդ չը կորչի։ Այդպէս էլ եղաւ։ Կէս գիշերին յանկարծ աղմուկ լսուեց ամեն կողմից՝ «հրդեհ», հրդեհ, և բոցը լուսաւորեց ամբողջ քաղաքը։ Ծոյլարանը տալիս ու վրայ եղաւ, թամբալները քաջացան, վազող վազողի եղաւ. ծառաները շրջում էին

սենեակից սենեակ, փակ դռները կոտրատում, ամեն կերպ ճանապարհը հարթում, օգնութիւնը հեշտացնում։ Տաս րոպէ չ'անցաւ, դատարկուեց ամբողջապէս ծոյլարանը. իսկ բոցը շրջապատել էր բոլոր շինութիւնը։

Բայց ո՞րքան եղաւ ծառաների զարմանքը, երբ սենեակներից մէկում տեսան երկու ծոյլեր պառկած անկողնում անշարժ և անտարբեր։ Ոչ մէկը չէր աշխատում իւր զլուխն ազատել. միայն մէկը, տեսնելով որ արդէն ծուլը խեղդում է և բոցն էլ ուզում է պատուհանից ներս մտնել, սկսեց գոռալ. «օգնեցէ՛ք, այրվում եմ, 'ի սէր Աստուծոյ օգնեցէ՛ք»։ Երկրորդ թշուառականը մինչև անգամ ծուլանում էր «օգնութիւն» կանչելու, այլ խնդրում էր ընկերից, որ իւր փոխարէն ևս գոռայ «օգնեցէ՛ք, ես էլ եմ այրվում»։ Ծառաները այլ ևս չը կարողացան համբերել, դուրս բերին այս խելագարներին մրոտած և համարեա թէ խանձուած։

Երբ խալիֆային հաղորդեցին այս իրողութիւնը, վերջինս չը կարողացաւ իւր ծիծաղը բռնել և ասաց. «Ուրեմն, իմ քաղաքում իսկապէս երկու ծոյլ մարդիկ են զանուկ, որոնց Աստուած ամենախիստ կերպով պատժել է։ Իբրեւ ողորմութիւն, կերակրեցէ՛ք միմիայն այս երկու խելագարներին. իսկ եթէ այսուհետեւ տեսնէք առողջ մարդ՝ անգործ, դատարկապորտ, որը ողորմութիւն լինի խնդրելիս, իսկոյն կ'ուղարկէք նորաչէն ծոյլարանը, — այն է՝ բանտը։

Դ... գիւղի տէր-Աւետիք քահանան իւր որդուն ամուսնացնում էր նոյն գիւղի մի հարուստ օրհորդի հետ: Հարսանիքը աւելի շքեղ կատարելու համար, հարկաւոր համարեց զնալ քաղաք և մի քանի անհրաժեշտ իրեղէններ գնել. ուստի վերցրեց երեք հարիւր ռուբլի ոսկի փող, նստեց ձի և դէպի քաղաքն ուղևորուեց: Որպէս զի ճանապարհին աւազակների ջարձակումներին չ'ենթարկուի, կասկածը փարատելու համար, հազաւ իւր ամենահին պատասխանած փարաջան:

— Անշուշտ ինձ աղքատ քահանայ կը կարծեն և ձեռք չեն տաց, գուցէ և խղճալով ողորմութիւն էլ տան, ասում էր տէր հայրը ինքնավստահ:

Հաղիւ թէ տէր-Աւետիքը անցել էր ճանապարհի կէսը, յանկարծ տեսաւ որ իւր յետեից աւելի արագաջլ գալիս է մի ուրիշ ձիաւոր, ոտից գլուխ զինաւորուած: Տէր հայրը սկզբից բաւականին շփոթուեց, բայց տեսնելով որ անձանթ պարոնը գլխարկը հանեց և ողջունում է, սիրտը մի փոքր հանդարտուեց:

— Օրհնեա՛, տէր:

— Աստուած օրհնեսցէ:

— Դէպի ո՞ւր, տէր հայր:

— Քաղաք, որդի, պատասխանեց տէր-Աւետիքը խղճալի ձայնով:

— Աւելի լաւ, ասաց աւազակապետը, ուրեմն ես

ձեզ կ'ընկերակցեմ, երկուսովս աւելի ուրախ կը լինենք ճանապարհին:

—Շնորհակալ եմ, որդի, դուք ո՞րտեղից էք գալիս:

—Ես երեւանցի եմ, գնում եմ Տփլիս ասպրանք գնելու:

Քահանան բոլորովին հանգստացաւ և դեռ ուրախ էր որ իրան պաշտպան էլ գտաւ. նոքա երկար ժամանակ զանազան հարցերի վերայ խօսելով գնացին մօտ տասն և հինգ վերստ տարածութիւն: Մութը արդէն կոխել էր. էլ աւազակը չէր կարող երկար համբերել, ժամանակ էր հաշիւները մաքրելու. բայց նախ քան կողոպտելը՝ ուզում էր խմանալ թէ արդեօք ո՞ւնի քանի մի բուբլի փող իւր վերայ թէ ոչ, կամ արժէ թալանելը, կողոպտելը. ուստի առանձին զարմանքով հարցրեց.

—Տէ՛ր հայր, դուք կարդացած մարդ էք, արդեօք ճիշդ է, որ ասում են թէ ոսկին երբեմն աքաղաղի նման ձայն է հանում. ինձ մի քանիսը հաւատացնում են որ իբր թէ այդ ուղիղ է:

—Է՛հ, սո՛ւտ բան է, զաւակս, այդ անկարելի է. եթէ այդ խտութիւն լինէր, ինձ վաղուց պիտի լինէր յայտնի: Ահա վեց ժամից աւելի է ճանապարհի վերայ եմ և ոչ մի անգամ ձայն չը հանեց. խուրջինս ոսկով լիքն է, եթէ այդպիսի բան լինէր, մինչև հիմա դոնէ մի վեց անգամ կը բղաւէր «ծուղբուղո՛ւ»:

Աւազակի ուզածն էլ այդ էր, էլ երկար չը համբերեց և ասաց.

—Տէ՛ր հայր, նեղութիւն կրիր ձիուց ցած իջնել, ինձ քո ոսկիներն են հարկաւոր, էլ խօսել հարկաւոր չէ. ճանաչի՛ր ինձ, ես այս ինչ աւազակապետն եմ: Տո՛ւր ինձ այդ փողերը, դու հոգեւորական մարդ ես, լաւ չէ որ փողեր ունենաս:

Քահանայի գոյնը մի քանի անգամ փոփոխուեց, ծնկները ծալծլուեց, թուքը ցամաքեց, շատ խնդրեց, պաղատեց, բայց ի դուր: Աւազակի սիրտը վաղուց էր քարացած, նա մինչև անգամ սրով սպառնաց, եթէ որ և է ընդդիմութիւն կը ցոյց տայ:

Տէր-Աւետիքը ուրիշ էլ հնար չ'ունէր, հանեց ոսկիները և արտասուալից աչքերով տուեց բոլորն էլ իւր ճանապարհորդակից կարծած ընկերոջը:

—Շնորհակալ եմ, տէ՛ր հայր, ասաց աւազակը հեգնօրէն. այսուհետև այլ ևս չը զարմանաս, երբ քեզ հարցնեն թէ՛ ա՞նձիղ է որ ոսկիները աքաղաղի պէս ձայն կը հանեն: Տեսա՞ր որ այդ ճշմարիտ է եղել. փոյթ չէ, թո՛ղ այս խրատ լինի, միւս անգամ աւելի զգոյշ եղիր: Տէ՛ր հայր, մնում է մի պահպանիչ էլ ասէք:

Քահանան ճարահատեալ պահպանիչ ասաց, որի համար ստացաւ մի ոսկի վարձատրութիւն: Հարսանիքը մի տարով յետաձգուեց:

ԳԼՈՒԽ Զ.

ՓՕԿՈՒՄՆԵՐ ԿԱՄ ԿԱԽԱՐԴԱՆՔ

1

Եթէ երբեւիցէ կամենաք զուարճացնել ձեր ծա-
նօթներին Փօկուսներով, պէտք է անպատճառ. գիտե-
նաք հետեւեալ պայմանները.

1. Մինչև առանձնապէս շատ չը վարժուէք որ և է
Փօկուսի մէջ, չը կրկնէք նոյնը հանդիսականի առաջ:

2. Միևնոյն Փօկուսը նոյն մարդու ներկայու-
թեամբ երբէք չը կրկնէք նոյն օրը:

3. Եթէ Փօկուսը բարդ չէ և կարող են շուտ
գլխի ընկնել, նախ քան կատարելը չը յայտնէք հանդի-
սականին թէ ի՞նչ էք անում:

4. Անհրաժեշտ է, որ կախարդը լինի ճարտա-
րախօս, զուարճախօս. երբեմն մի սրախօսութիւնը
կամ անեկզոտը օգնում է, այսինքն միջոց է տալիս
մի երկրորդ Փօկուսը յաջողեցնելուն:

5. Կախարդանքին նոյնպէս օգնում են նորա
հազոտութիւնը, ձեռքի դաւազանը, մանաւանդ փող կամ
մանր առարկաներ թաղցնելու ժամանակ:

Կ Ս Տ Ա Կ

Վառած մոմը այնպէս անել, որ հանդիսական-
ներից մէկը չը տեսնէ, իսկ մնացեալները տեսնեն
եւ չը տեսնողը համոզուած լինի որ, բացի իրանից,
ամենքն էլ տեսնում են:

Այս Փօկուսը շատ ծիծաղաշարժ է նամանաւանդ
դործողութեան ժամանակ: Ձեզ հակառակորդ պարո-
նին նախ՝ կը ցոյց տաք վառած մոմը (եթէ մոմ չը
լինի, կարելի է ուրիշ որ և է աչքի ընկնող առարկայ
վերցնել) և կը հարցնէք. «Պարոններ, դուք ամենքդ
էլ տեսնում էք այս վառած մոմը. այժմ կամենում
եմ որ միայն այս պարոնը չը տեսնէ: (Սը չիշէք որ և է
ձեր ծանօթի անունը, կամ ում գլխին ձեր Փօկուսն
էք կատարում): Ահաւասիկ. այս ասելով՝ հանդիսաւոր
կերպով կը վերցնէք աշտանակը կամ հէնց մոմը, կը
խնդրէք որ բաւականին՝ ճիշդ մի բոպէ, լուռ մնան և չը
շարժուին ամենքն էլ. ասացէ՛ք որ կարող է Փօկուսը
քանդուել: Յետոյ կը բռնէք բարձր, ուղիղ հակառակորդ
պարոնի գագաթին. ի հարկէ որ ամենքը կը տեսնեն,
բացի նորանից և ինքն էլ համոզուած կը լինի այդ
բանում: Ընդհանուր ծիծաղ:

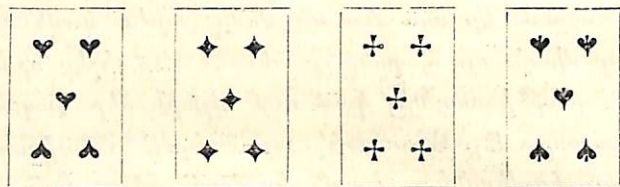
ԿԵՂԾ ՀՆԳԱՆՈՑՆԵՐ

Թէ ի՞նչպէս հնգանոցները դարձնել ասեր կամ տուգեր, տուգերը վերածել կրկին հնգանոցների եւ վերջապէս բոլոր խաղաթղթերը փերմակացնել:

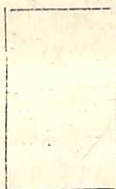
Այս հետաքրքիր ֆօկուսը յաջողութեամբ կատարելու համար պէտք է ունենալ խաղալու չորս հատ (ամեն մաստերից) հնգանոցներ, երկու հատ տուգ,

Հ ն գ ա ն ո ց ն ե Ր

չերվա—սիրտ բուքնա—աղիւս արէֆ—խաչ պիկ—աղուս

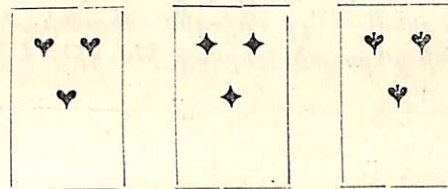

մինը տրէֆը, միւսը պիկ, կամ մինը չերվա, միւսը բուքնա: Աւերոյիշեալ խաղաթղթերից տուգ պիկը պէտք է զգուշութեամբ քերել սուր դանակով եւ կը ստացուի բոլորովին ճերմակ թուղթ: Տրէֆ տուգը եւ

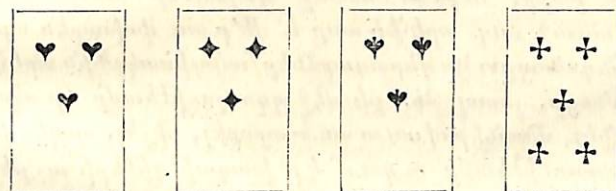
տրէֆ հնգանոցը պէտք է թողնել նոյնութեամբ. իսկ մնացեալ երեք հնգանոցներից պէտք է շատ զգուշութեամբ ներքին երկու անկիւններում գտնուած երկու

երկու աչքերը սեղանով կամ դանակով քերել այնպէս՝ որ լոյսի վերայ չ'երևան քերուած տեղերը: Այն ժամանակ մենք կը ստանանք կեղծ հնգանոցներ կամ, աւելի ճիշդ ասած, եռանկիւնի նկարած երեքանոցներ:

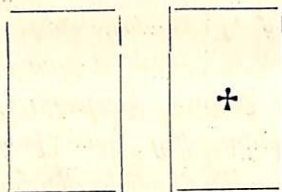
Ուրեմն նախ քան ֆօկուս կատարելը՝ մենք պէտք է ունենանք ձեռքերնիս վեց հատ խաղալու թուղթ, որոնցից մէկը բոլորովին ճերմակ, մէկ հատ տրէֆ տուգ, մէկ հատ տրէֆ հնգանոց եւ երեք էլ կեղծ հնգանոցներ:

Առաջ առաջ հանդիսականներին պէտք է ցոյց տաք չորս հնգանոցները հետեւեալ կարգով. նախ՝ երեք

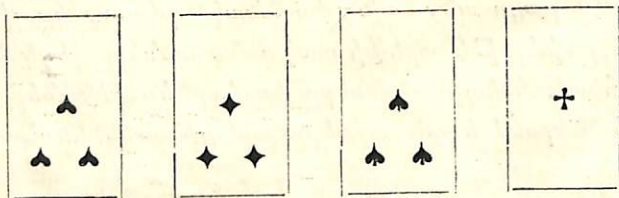

կեղծ թղթերը եւ յետոյ երեսանց ծածկած ճիշդ տրէֆ հնգանոցը, ոչ թէ մէկ մէկ, այլ չորսը միասին ձեռքի մէջ բացուած. այն ժամանակ դժուար կը լինի զլսի ընկնել թէ տրէֆի տակ գտնուածները կեղծ են, որովհետեւ հանդիսականները կը կարծեն թէ ներքին անկիւններում եղած աչքերը տրէֆի տակն են ծածկուած:

Երբ որ համոզուեցան որ այդ բոլորն էլ հնգանոցներ են և ոչ ոք չը հետաքրքրուեց, նշանակում է Ֆոլուսը կատարեալ յաջողուեց: Դուք այն ժամանակ կ'առաջարկէք՝ կամենո՞ւմ էք արդեօք որ բոլոր հնգանոցները ասեր (տուզ) դարձնեմ կամ թէ բոլորն էլ ձերմակացնեմ:—Այդ միջոցին սեղանի վերայ ընկած կը լինի քերուած ձերմակ թուղթը և մէկ հատ տրէֆի ասը:

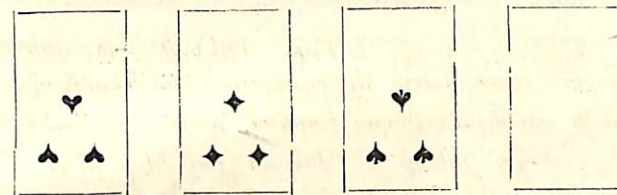

Եթէ, օրինակի համար, ուզենան ասեր դարձնել այն ժամանակ դուք կը վերցնէք չորս հնգանոցը, կը բռնէք ձախ ձեռքում կարգով բացուած և կասէք. «Շատ բարի, ուրեմն առաջ դարձնենք ասեր: Տո՛ւր ինձ առաջ այդ տրէֆի ասը և վե՛ր առ փոխարէն տրէֆի հնգանոցը»: Կը վերադարձնէք հանդիսականին տրէֆի հնգանոցը, յետոյ ձեռքի մէջ զգուշութեամբ կը սկսէք խառնել, մատներով սուտ սուտ տորերել, փչել, որպէս թէ կախարդութեամբ ուզում էք խաղաթղթերի աչքերը ջնջել, անհետացնել: Այդ միջոցին կեղծ հնգանոցները կը դարձնէք ձեռքերնիդ մէջ, քերուած անկիւնները վերև, իսկ չը քերուածները ներքև:

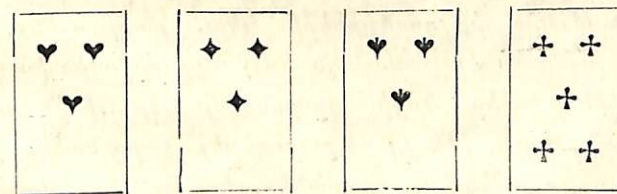
Իսկական տրէֆի տուզը կը ծածկէք դրանց վերայ և կը բանաք այնպէս՝ որ ներքին անկիւնները ծածկուին իսկական տուզ թղթի տակ և երբ կը բանաք՝ յանկարծ կ'երևան չորս հատ տուզեր և կը սկսէք կարծ միջոց, ձեռքի մէջ շարժելով թղթերը, իւրաքանչիւրին ցոյց տալ և ասել. «Այս ի՞նչ է թէ տուզեր չեն, տո՛ւզ է թէ ոչ. ահա քեզ տուզ, ահա քեզ տուզ»:

Եթէ ուզում էք ձերմակացնել, տրէֆ տուզը կը վերադարձնէք և փոխարէնը սեղանից կամ հանդիսականի ձեռքից կը վերցնէք բոլորովին քերուած ձերմակ թուղթը և կրկին նոյն կերպով կը դասաւորէք, այ-

սինքն նախկին տրէֆ տուզի տեղը և կը բանաք թղթերը. բայց այս անգամին այնքան պիտի բանաք, որ այլ ևս տուզերը, այսինքն միջին մաստերը չ'երևան. այլ լինին բոլորն էլ ձերմակ:

Եթէ նորից ուզենան հնգանոցներ շինել, դուք

կը վերադարձնէք ձերմակը և փոխարէնը կը վերցնէք

հնգանոցը. շուտ կը տաք, ինչպէս առաջին անգամ, թղթերը դլխի վայր (այս անգամ քերուած մասերը ներքեւ) և կը ծածկէք ճիշդ հնգանոցով. բոլորն էլ կ'երևան ինչպէս ճիշդ հնգանոցներ:

Զգուշացէք նոյն մարդու ներկայութեամբ կրկնել Փօկուսը, նամանաւանդ հետաքրքիրներից: Այս Փօկուսը բաւականին զուարճալի խաղ է: Նախ քան հանդիսականների կամ հիւրերի առաջ կատարելը, պէտք է առանձին շատ վարժուել ճարպիկութեան մէջ: Փօկուսի ժամանակ զուարճախօսութիւնը առաջին պայմանն է:

Եթէ հանդիսականների մէջ եղան հետաքրքիրներ և ուզենան ձեր խաղաթղթերը տեսնել, պէտք է վաղօրօք պատրաստի միջոցներ ունենալ կասկածանքի առաջն առնելու: Դորա համար նախ՝ պէտք է նազանէք, յետոյ՝ պէտք է վստահ յայտնէք թէ. «Շատ բարի, կը ցոյց տամ, բայց եթէ ոչինչ դադանիք չը լինի, ո՞րքան էք վճարում տուգանք»: Եթէ այդ միջոցները չ'օգնեցին և զոնուեցան հետաքրքիրներ, որ ձեր բոլոր առաջարկած պայմաններին համաձայնուեցին, այն ժամանակ դուք զժգոհութիւն կը յայտնէք և կ'ասէք. «Մի՞թէ Փօկուս կատարողը կը ծանօթացնէ իր գործիքների հետ. բայց ոչինչ, ես այս բանումն էլ համաձայն եմ»: Այդ միջոցին խաղաթղթերը ձեր ծոցի զրպանումը կը լինին դարտուած, իբրեւ թէ էլ չէք ուզեցել շարունակել Փօկուսը: «Համեցէ՛ք, պարոններ, ես ոչ ձեր վարձատրութիւնն եմ ուզում և ոչ էլ զրազը. եկէ՛ք կաս-

կածոտներ, տեսէ՛ք, այս թղթերը կե՞ղծ են»: Այս ասելով կը ձգէք յանդգնաբար ճիշդ խաղաթղթերը՝ չորս հատ հնգանոցները, մի տրէֆ տուզը և մի քերուած ճերմակ թուղթը: Աշխատեցէք չը մոռանալ, որ միւս երեսը նման լինի առաջինին, այսինքն միակերպ կալօղի թղթեր լինին: Բացի դորանից, որպէս զի զրպանի մէջ կեղծ թղթերը չը խառնուին իսկականների հետ, դուք վաղօրօք կ'ունենաք մի կազմած յիշատակարան, որը ճիշդ երկու մասերի կը բաժանէ ձեր զրպանը. երեսի կողմը կը դնէք կեղծերը, իսկ աստատի կողմը ճիշդ թղթերը: Հարկաւոր ժամանակ կը հանէք որն որ ուզենաք:

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՂ ԴՐԱՄ

Վերցրէ՛ք մի երկար և շէկ մազ, ամրացրէք մի ծայրը ձեր վերարկուի կոճկատեղից, իսկ միւս ծայրը մեղրամոմով կպցրէք որ և է փոքր դիրքով փողին: Յետոյ դրեցէք փողը մազի երկարութեամբ ձեր ձեռքի ափի վերայ և կը տեսնէք, որ ի՛նչ չափով էլ դուք ձեր ձեռքը կը հեռացնէք ձեզնից, նոյն չափով էլ փողը կը մօտենայ ձեզ:

Հանդիսականը չի կարող նկատել, նամանաւանդ երբ դուք կը կատարէք զիշերով, այսինքն ճրագի լոյսով և բաւական հեռու հանդիսականներից: Զը մոռանաք, որ մեղրամոմը պէտք է կպցնել փողի թարս երեսին:

Այս ֆոկլորը մի փոքր թանկ արժէ, որովհետեւ պէտք է ունենալ առ նուազն քսան կալօղ թուղթ, իսկապէս երեսուն երկու կալօղ, բոլորն էլ միեւնոյն տպագրութեան թղթեր, այսինքն յետին երեսին տպագրած գոյները միակերպ լինին: Այդ կալօղներին կը ժողովէք իւրաքանչիւր մաստի թղթերը առանձին և կը շինէք երեսուն երկու նոր տեսակ թղթեր, այսինքն մի կալօղ բոլորն էլ չերվի տուղ, մի կալօղ տրէֆի տուղ, մի կալօղ թագաւորներ, մի կալօղ զինուորներ, մի կալօղ տասնոցներ և այլն, և այլն:

Նախ քան ֆոկլոր սկսելը՝ դուք պէտք է հանդիսականներին ցոյց տաք իսկական խաղաթղթերը, որպէս զի կասկածը հեռացուի և յետոյ կը փոխէք: Այսպէս նախապատրաստուած կը մօտենաք հանդիսականին՝ խաղաթղթերը ձեռքին և կ'ասէք. «Հանեցէ՛ք կալօղի միջից մի թուղթ»: — Հանդիսականը՝ որ չը գիտէ թէ բոլորն էլ միատեսակ թղթեր են՝ կը հանէ մինը և կը տեսնէ որ, օրինակ, բուբնա աղջիկ է:

— Այժմ ձեր ձեռքով դրեցէ՛ք կալօղի որ և էծալքում և լաւ մտքումը պահեցէք թէ այդ ի՞նչ թուղթ է:

Յետոյ դուք նորից կը վերցնէք կալօղը և արագ, ճարպիկութեամբ շատ կը խառնէք բազմութեան առաջ: Կ'առաջարկէք որ ձեր աչքերը կապեն թաշկինակով: Սորանից յետոյ ամբողջ կալօղը զգուշութեամբ կը դնէք յատակի կամ սեղանի վերայ ճիշդ երեսը դէպի ներքեւ, կը հանէք ձեր կախարդական սուրը և իբր

թէ որոնում էք դանելիք թուղթը՝ այս և այն կողմը կը քրքրէք. յետոյ յանկարծ սրի ծայրը ցցելով որ և է թղթում կ'ասէք. «Ա՛յ, անպիտան, տեսէք թէ ո՛րտեղ է թագ կացել»: Ի հարկէ, որ բուբնի աղջիկը կը դուրս գայ, քանի որ ամբողջ կալօղը հէնց միատեսակ աղջիկներից է կազմուած: Այս՝ ֆոկլորը շատ մեծ զգուշութիւն է պահանջում: Առաջին պայման. ձեր թղթերին ոչոք չը պիտի ձեռք տայ և ոչ էլ շատ մօտենայ:

ՆՈՐԱԶԵՆԻ ԴՕՄԻՆՕ

Խաղալու այս ձևը շատ հետաքրքիր է, որովհետեւ քարերի երեսը դէպի սեղանը դարձրած են խաղում:

Եթէ հանդիսականներից մէկը կասկած չայտնէ՝ թէ քարերը կեղծ են, կարող էք առաջարկել մի ուրիշ դօմինօ, իւր ցանկացածը և կը սկսէք խաղալ այս ձևով:

Նախ և առաջ խառնում էք քարերը, յետոյ վերցնում եօթը-եօթը կամ իննը-իննը, բաց երեսները դարձնում էք դէպի ձեղ և կեղծելու համար թէ դժուար խաղ է, սկսում էք երկար մտածել և վերջապէս դուրս գալ մի քար, դնելով երեսը դէպի սեղանը դարձրած:

Խաղը սկսվում է միմիայն մի կողմից, որովհետեւ երկու կողմից դժուար է յիշել, կարող էք շփոթուել: Երկու խաղացողներդ առաջուց պէտք է միմեանց լաւ հասկանաք, պայմանաւորուէք, մի քանի տեսակ

նշաններով վարժուէք և յետոյ ցոյց տաք ձեր վար-
պետութիւնը:

Առաջինը՝ ով որ սկսում է խաղը, պէտք է իւր
ընկերոջը յայտնէ թէ ի՞նչ քար է դուրս գալիս. այդ
պատճառաւ էլ պէտք է սեղանի տակ ոտքով թեթեւ
ա՛յնքան անգամ սեղմէ միւսի ոտքի ծայրը, որքան որ
քարի աչքերն են: Միւսը արդէն հասկանում է թէ
կցուող քարը ինչանոց պիտի լինի: Եթէ ընկերը չորս
անգամ սեղմեց՝ նշանակում է քարի ծայրին չորսանոց
է. միւսն էլ, օրինակի համար, սեղմեց երկու
անգամ, հասկանալի է որ վերջինը երկու է՝ կամ իս-
կապէս չորս և երկուանոց քար է:

Եթէ ծայրի քարը դատարկ է, այսինքն սպիտակ,
դուք ոչինչ չէք ասում. այլ ուղղակի դնում էք քարը,
կամ թէ հազում էք. այսպիսով խաղը վերջանում է:
Երբ երեսները դարձնում էք ստուգելու համար՝ հան-
դիսականը տեսնում է կանոնաւոր դասաւորութիւնը
և ակամայից զարմանում է:

Այս ֆօկուսի գլխաւոր զաղտնիքը, ինչպէս տե-
սաք, հաղորդելու ձևն է, որը պէտք է շատ զգուշու-
թեամբ լինի: Կասկածը փարատելու համար պէտք է
նշանները փոփոխել. երբեմն թեթեւ շրթունքները
լիզելով հասկացնել, երբեմն գլուխը քորել, աչքերը
ծածկել, մատներով սեղանին զարկել, հազալ և այլն:

ԴԵՒԻ ՈՅԺ, ԿԱՄ ԲԱՐԸ ՍԵՂՄԵԼՈՎ, ՋՈՒՐ ՀԱՆԵԼ

Այս ֆօկուսը կատարելու համար պէտք է վա-
ղօրօք պատրաստի ունենալ փոքրիկ թրջած սպունդի
կամ բամբակի կտոր ականջի յետին կողմը թաղցրած:
Վերցրէ՛ք որ և է պինդ մարմին՝ քար, դանակ կամ
ինչ որ ձեր դիմացի հետաքրքիր պարոնը կ'առա-
ջարկէ: Յետ քաշեցէ՛ք թեքերդ և աւելի կախարդա-
կան ձև տալու համար՝ շփեցէ՛ք քարը ձեռքերնիդ
մէջ, յետոյ բռունցքը սեղմած բարձրացրէ՛ք մինչև
ձեր աջ քունքը: Խնդրեցէ՛ք դիմացինիդ, որին ցան-
կանում էք դուի չափ ոյժներդ հաստատուել, որ ձեր
արմուկներն երեք անգամ մատով խաչ քաշէ. այդ
յարմար միջոցին՝ զգուշութեամբ հանեցէ՛ք ականջի
յետեւից թրջած սպունդը կամ բամբակն և քարի
հետ միասին երկու ձեռքով պի՛նդ սեղմեցէ՛ք ու ջուրը
կը սկսէ կաթկաթել: Որպէս զի հակառակորդը զաղտ-
նիքը շուտ չը հասկանայ, սեղմելու միջոցին՝ ձախ
ձեռքով սպունդը հեռացրէ՛ք և ձգեցէ՛ք ձեր զրպանը.
իսկ աջով ցոյց տուէ՛ք թաց քարը: Կատակի համար
ձախ զրպանից հանեցէ՛ք թաշկինակն և սրբեցէ՛ք ձեր
կեղծ քրտինքն ու թաց ձեռքերը:

Երկու անգամից աւելի չը կրկնէք այս ֆօկուսը
մի և նոյն մարդու ներկայութեամբ:

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

Այս հեշտ ֆոկլորը կատարվում է մի քանի մարդոց ներկայությամբ հետևեալ ձևով.

Վերցնում են ամբողջ թուղթը և դասաւորում են սեղանի վերայ մի քանի հաւասար կարգերի: Գուշակողը հեռանում է միւս սենեակը կամ թէ երեսը ծածկում է, որպէս զի համոզէ է ամենքին, որ ոչինչ չէ տեսնում: Մնացողներից մէկը, բոլորի ներկայությամբ, զուշակելու համար նշանակում է մի խաղաթուղթ, օրինակի համար՝ տրէֆի թաղաւորը: Երբ որ կանչում են կախարդին, վերջինը սկսում է երկար մտածել, մինչև որ օգնականը *) նորան մի նշանով կը հասկացնէ:

Ահաւասիկ հասկացնելու ձևը: Օգնականը նորան ասում է. «ի զուր շատ մի՛ մտածիր, ոչինչ չես կարող անել, մինչև անգամ եթէ ամբողջ օր ու կէս կամ տարի ու կէս մտածես»: Այս խօսքերից կախարդը հասկանում է թէ զուշակելիք թուղթը առաջին կարգումն է և վեցերորդ թուղթն է: Որպէս զի հանդիտականը այս խօսքերին նշանակութիւն չը տաց, վերցնում է բոլոր խաղաթուղթը, խառնում է և կեղծ շփոթուած սկսում է որոնել և վերջապէս բարկացած ձգում է սեղանի վերայ տրէֆի թաղաւորը:

Եթէ զուշակելիք թուղթը չորրորդ կարգից

*) Կախարդը պէտք է անպատճառ ունենայ իւր օգնականը նույն իսկ հանդիտականների մէջ:

հինգերորդն է, օգնականն ասում է. «եթէ չորս օր հինգ հինգ ժամ մտածես, չես կարող այս անգամը զուշակել»: Արդէն կախարդը հասկացաւ, որ նշանակած թուղթը չորրորդ կարգից հինգերորդն է:

Պայմանաւոր խօսքերը պէտք է միշտ փոփոխել և ֆոկլորն էլ երկու կամ երեք անգամից աւելի չը կրկնել:

ԳՏՆԵԼ ԿԱՐԳՈՎ 32 ԹՈՒՂԹՆ ԷԼ

Աշխատեցէք հետևեալ կարգը յիշել՝ առաջ 4-րդ, դէմառ 1-ին, աջ 2-ին, Գ-րդ, Ե-րդ, Բ-րդ: Անգիր սովորեցէք տողած բառերը. իսկ ինչ վերաբերում է նշաններին (մաստերին), պահպանեցէք հետևալ կարգը՝ չեւի, պի, Բ-Բ, Գ-Գ, որ միեւնոյն է թէ սիրտ, ագաւա, աղիւս, խաչ:

Այս երկու կանոն էլ ճշտութեամբ պահպանելուց յետոյ՝ դասաւորեցէք թղթերը հետևեալ դասակարգերի.

I

- 1) Ութանոց չերվա նշանով:
- 2) Թաղաւոր պիկ »
- 3) Զինուոր բուքնա »
- 4) Խնանոց տրէֆ »
- 5) Աղջիկ չերվա »
- 6) Տասանոց պիկ »
- 7) Եօթանոց բուքնա »
- 8) Տուգ տրէֆ »

II

- 9) Ութանոց պիկ »
- 10) Թագաւոր բուբնա »
- 11) Զինուոր տրէֆ »
- 12) Խնանոց չերվա »
- 13) Աղջիկ պիկ »
- 14) Տասանոց բուբնա »
- 15) Եօթանոց տրէֆ »
- 16) Տուգ չերվա »

III

- 17) Ութանոց բուբնա »
- 18) Թագաւոր տրէֆ »
- 19) Զինուոր չերվա »
- 20) Խնանոց պիկ »
- 21) Աղջիկ բուբնա »
- 22) Տասանոց տրէֆ »
- 23) Եօթանոց չերվա »
- 24) Տուգ պիկ: »

IV

- 25) Ութանոց տրէֆ »
- 26) Թագաւոր չերվա »
- 27) Զինուոր պիկ »
- 28) Խնանոց բուբնա »
- 29) Աղջիկ տրէֆ »
- 30) Տասանոց չերվա »
- 31) Եօթանոց պիկ »
- 32) Տուգ բուբնա »

Այս դասաւորութիւնից պարզ երևում է որ կարգը չէ խանդարվում, այլ մնում է միևնոյնը, միմիայն առաջին անգամ սկսվում է չերվացով, երկրորդը պիկով, երրորդը բուբնացով և վերջապէս չորրորդը տրէֆով: Նշանակում է՝ եթէ վերևի կարգը լաւ յիշէք, այն ժամանակ կարող էք ամբողջ խաղաթղթերը կարգով անուանել թէ որն ի՞նչ թուղթ է և ինչ մաստից:

ԹՂԹԷ ԹԱԻԱՅՈՒՄ ԶՈՒՐ ԵՓ ՏԱԼ ԱՌԱՆՅ ԹՈՒՂԹՆ
ԱՅՐԵԼՈՒ

Վերցրէք խաղալու թուղթ, ծալեցէք եղերքները այնպէս՝ որ նմանուի թաւային: Լցրէք այդ նորաձև թաւան ջրով և բռնեցէք հորիզոնական զիրքով վառած մոմի վերայ: Աշխատեցէք թաւան այնպէս յարմարեցնել, որ ոչ մի տեղից ջուրը չը կաթի և ոչ էլ բերնէ-բերան լինի լցրած: Այս բոլորը ճշտութեամբ կատարելուց յետոյ կը տեսնէք, որ երեք բոպէից ջուրը եռաց առանց թուղթն այրուելու: Քանի որ մէջը ջուր կայ, յայտնի բան է չի այրուիլ. այդ ֆիզիքական օրէնք է:

ԳՈՒԽ Է.

ԱՐԱԳԱԽՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՄ ՇՈՒՏԱՍԵԼՈՒԿՆԵՐ

1. Կամայ կամ ակամայ:
2. Օղբ թնդաց թնդանօթի թնդիւնից:
3. Մահակ, Հացկակ, հակակ, պահակ, Սահակ:
4. Էս էշին շուտ չուշ ասան, դուն էլ էս էշին շուտ չուշ ասան:
5. Լծակ, պիծակ, ծծակ, ծիծակ:
6. Ձխտերդ սաղցրիր ու տարար էլ:
7. Շատ խիտ, շատ ցուրտ տարեմուտ:
8. Համ գամ ու համ լամ կամ համ լամ ու համ գամ ու համ տամ:
9. Այնտեղ կայ երկու ահարկու կկու, այնտեղ կայ միակ մի հակ, թիակ ու դիակ:
10. Աբլորն ընկաւ խոր ձորը, խնձորն ընկաւ հօր փորը:
11. Շուշան, ասան շուտ շուտ շուտ շուտ շուտ:
12. Խորէնը խոհեմ ու զոհեմ է, Խոսքը փոխադրուի փոխադրուի:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0135243

